

ORGANIZÁCIA MUSKULÁRNYCH DYSTROFIKOV V SR

Banšelova 4
821 04 Bratislava
Tel.: 02/43411686, tel./fax: 02/43410474
Mobil: 0907 262 293, 0911 268 688
www.omdvsr.sk
e-mail: omd@omdvsr.sk

s. 839 **markíza** text

Čestná predsedníčka: Anna Šišková
Výkonný výbor OMD v SR:
predsedníčka: Mgr. Andrea Madunová
podpredsedníčka: Mgr. Mária Duračinská
členovia VV: Mgr. Marcela Kondelová
Bc. Miroslav Bielik
Jozef Blažek
Mgr. Tibor Kőböl
MUDr. Andrej Vranovský

Revíznia komisia OMD v SR:
predsedníčka: Margita Granecová
člen: Simona Ďuriačová
Ing. Vladimír Hron

Hospodárka: Eva Győriová

Ozvenu vydáva:
Organizácia muskulárnych dystrofikov
v Slovenskej republike
Ozvenu zostavila: OMD v SR
Jazykovo upravila: Simona Ďuriačová

**Poštová adresa redakcie je totožná
s adresou OMD v SR**
E-mail: ozvena@omdvsr.sk

Tlač: Knihtlač Gerthofer
Expeduje: ARES, s.r.o., Banšelova 4
821 04 Bratislava

Výchádza štyrikrát ročne
s finančnou podporou MPSVaR SR
a dobrovoľných darcov
Reg. čís. MK SR: 1650/97
ISSN: 1335-2490

OZVENA je spravodajca pre ľudí postihnutých nervovosvalovými ochoreniami a ich priaznivcov. Vydáva ju Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR (OMD v SR). Čitateľom v nej prinášame informácie o organizačných záležitostiach OMD, o výskume a liečbe nervovosvalových ochorení, zákonných opatreniach a oblastiach spojených so životom postihnutých ľudí a ďalšie aktuality.

Nervovosvalové ochorenia predstavujú veľkú skupinu rôznorodých postihnutí kostrových svalov a periférnych nervov. Ich spoločným príznakom je postupný vývoj slabosti svalov, často sprevádzaný zmešňovaním ich objemu. Preto o ľuďoch s takto postihnutými svalmi hovoríme ako o muskulárnych dystrofikoch. Nervovosvalové ochorenia postihujú deti aj dospelých. Celkový počet osôb s nervovosvalovými ochoreniami sa na Slovensku odhaduje na 5 000. Život s muskulárnou dystrofiou prináša každému postihnutému a jeho rodine veľa vážnych problémov.

OMD v SR je občianske združenie s celoslovenskou pôsobnosťou. V rámci svojich možností presadzuje špecifické potreby občanov s veľmi ťažkým telesným postihnutím, najmä ľudí na vozíku a imobilných, poukazovaním na spôsoby riešenia ich životných situácií. Poskytuje poradenstvo pre občanov s ťažkým telesným postihnutím.

OMD v SR je v zahraničí členom európskej aliancie združujúcej národné organizácie muskulárnych dystrofikov a odborníkov (EAMDA). Na domácej pôde je členom Slovenskej humanitnej rady a Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím.

Činnosť OMD v SR je finančne náročná. Vďaka vašim dobrovoľným finančným príspevkom pomáhame tým, ktorí sú na pomoc naozaj odkázaní.

Ak ste sa rozhodli pomôcť ľuďom postihnutým svalovou dystrofiou, uvádzame číslo účtu OMD v SR: **2624340950/1100 TATRA BANKA.**

„Zdraví, nemocní“

Nie je občas zlé spraviť zo seba chorého a nemohúceho, pravda? Ja neviem, lebo ja sa zo „statusu“ človeka s postihnutím už asi „nevyvlečiem“ a zostane mi prischnutý do konca života... Hovorím však k ľuďom, ktorí tak radi využívajú to málo „vymožeností“, ktoré nám postihnutie ponúka, predovšetkým parkovať na vyhradenom mieste, odviezť sa výtahom... mať prednosť pri pokladni a pod.

Je neuveriteľné, ako sa zdraví ľudia začnú zle cítiť, keď sa ocitnú v blízkosti supermarketov, alebo nejakých úradov, kde je potrebné zaparkovať... už počas parkovania ich ovládne neuveriteľná slabosť dolných končatín

a nezostáva im nič iné, len sa „upichnúť“ na miesto vyhradené vozičkárovi... Poznáte to sami, zdravým ľuďom je veľmi zaťažko prejsť pár krokov ku vchodu, veď tie parkoviská pred obchodmi sú také rozľahlé, široko-ďaleko nedovidiš konca a ešte sa tam terigať aj s plným nákupným košom? A ešte sa aj vyštverať do toho obrovského auta, to chce veľa energie. To teda nie, na čo sú tam vyhradené miesta? Veď vozičkári si aj tak sedia na zadku a vezie sa...

Posledná skúsenosť, pri márnom hľadaní vhodného miesta na parkovanie pred istým bussinescentrom, sme oslovili mestského policajta, mohli by ste niečo urobiť s tým, aby autá, čo nám parkujú na vyhradenom mieste odišli? Milý chlapík hovorí: Pani, práve sa na to chystáme. Ešte nám šikovne podržal miesto, ktoré sa práve uvoľnilo a podľho zakladať „papuče“ nespratníkom. Normálne mi to zlepšilo náladu, že by spravodlivosť preda len občas videla apoň na jedno oko?

Výtahy predovšetkým v zdravotníckych zariadeniach sú ďalšia kapitola, kde sa zdraví stávajú chorými, len na tú krátku chvíľu pobytu vo výtahu, akonáhle sa dostanú na zvolené poschodie, už si veselo utekajú za svojimi povinnosťami...

Otvorí sa výtah, vozičkári čaká pred výtahom... vo výtahu kopec zdravých... všetci pozerajú na vozičkára, ale ani jeden nevystúpi a nepovie, nech sa páči, ja môžem ísť aj schodmi... Prípadne sa do výtahu nahrnú, preskakujú všetkých, ktorí sú pomalší ako oni...

Hovorím z vlastnej skúsenosti a viem, že nie som sama... Aj minule, prišiel takmer plný výtah, pani, ktorá s nami čakala mi hovorí, poďte, poďte, a šup, rovno pred mojím nosom mi zastrela vstup svojou objemnou postavičkou... neuveriteľné...aj na chvíľu stratíte reč, aj by ste dačo štipľavé povedali, ale čo budete vychovávať tetu, čo vám môže byť mamou?

Obsah

Na slovíčko Andrey Madunovej	2
Namiesto úvodníka	3
Zdravie	4
Deň belasého motýľa	15
Z našej činnosti	18
O našich členoch	31
Napísali ste nám	35
Cestovanie	38
Sociálne okienko	42
Z iných médií	49
Zo športu	52
Predstavujeme	59
Z Vašej tvorby	61
Infoservis	62
Osemsmerovky	72

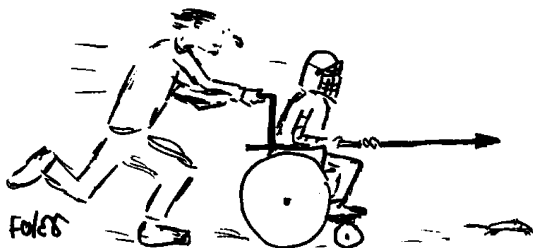
Sedmero spôsobov ako vozíčkarovi spríjemniť deň

Je to také jednoduché... Napriek tomu som si niektoré z týchto vecí neuvedomoval, preto myslím, že je dobré ich podať ďalej.

1. Keď vidíte, že sa k vám blíži človek na vozíku a niekto ten vozík tlačí, pozrite sa do očí tomu na vozíku, nie tomu za ním. To isté platí o komunikácii, skúste sa rozprávať skôr s človekom na vozíku. Jednu vec počúvam stále, a síce, že sa často cítia, ako keby tam ani neboli, keď niekoho stretnú. Ľudia ich vidia z diaľky a potom uhnú pohľadom.
2. Nenechávajte psov špiniť na chodník, najhoršia vec prichytená na koleso vozíka je fakt takáto nášlapná mína.
3. To isté platí o žuvačkách, lepkavých rozcumľaných cukríkoch a pod. Z chodníka na koleso, z kolesa na ruky, nálada v čudu.
4. Ak sa vám stane, že nejakého vozíčkára tlačíte, uvedomte si, že vozík je jeho rozšíreným telom, aspoň mnohí to tak cítia. Nepoklepkávajte prstami po rúčkach, neopierajte sa oň, nie každý z nich to dobre znáša.
5. Snažte sa kamaráta vždy zaparkovať tak, aby sa zaujímavé veci v okolí diali v jeho zornom poli.
6. Ak sa s niekým na vozíku dlhšie rozprávate, sadnite si alebo inak dostaňte svoje oči na úroveň jeho. Mnohí majú problémy s chrbticou a od toľkého pozerania dohora ich potom bolia krky.
7. Zabudnite na vozík. Každý človek na ňom má nejaké záľuby, svoj život. A zlámaná chrbtica je na ňom len málokedy tá najzaujímavejšia vec.

Autor: **Martin „Poldo“ Poliačik**

Prevzaté: www.sme.sk , utorok 14. augusta 2007 09:05

Od januára 2007 je spustený projekt Európskej komisie v oblasti nervovosvalových ochorení pod názvom TREAT - NMD

Radi by sme Vás informovali o významnom projekte TREAT-NMD. Táto európska „Sieť excelentnosti“ (Network of Excellence) v oblasti nervovosvalových ochorení (NSO, anglická skratka NMD) práve rozbieha svoju činnosť.

Po rozsiahlom lobingu Európskej organizácie pre vzácne choroby (EURORDIS), francúzskej Organizácie muskulárnych dystrofií (AFM) a ďalších patientskych skupín a klinických lekárov bol projekt podporený Európskou komisiou (EC) a je financovaný grantom v rámci 6. Rámcového Programu (6th Framework Programme).

Jedným z lídrov projektu je Kate Bushby, profesorka neurológie z „Institute of Human Genetics, University of Newcastle upon Tyne“ z Veľkej Británie.

TREAT-NMD sa zameriava na rozvoj liečby NSO, s dôrazom na Duchennovu muskulárnu dystrofiu a spinálnu muskulárnu atrofiu. Lekári, vedci, zástupcovia priemyslu a patientske organizácie budú úzko pracovať, aby zlepšili diagnostiku, starostlivosť a liečbu týchto ochorení, a to viac koordinovaným a efektívnym spôsobom.

V projekte definované témy zahŕňajú aj nasledujúce aktivity:

- tvorba harmonizovaných biobaniek a patientskych registrov,
- definovanie a harmonizácia diagnostických kritérií,
- definícia výstupných meraní klinických skúšok a bežnej starostlivosti,
- harmonizácia štandardov starostlivosti,
- hodnotenie in vitro a in vivo screeningových metód a modelov ochorení.

Veríme, že práve tento projekt zlepši zdravotnú starostlivosť o pacientov a naozaj bude viesť k nájdeniu prvých liečebných postupov na svalové ochorenia. Považujeme to za mimoriadne dôležitý medzník v histórii výskumu NSO. Zvlášť dúfame, že projekt TREAT - NMD je a bude zaujímavý aj pre slovenských lekárov a špecialistov a výsledky projektu budú aplikované aj na Slovensku. A prinesú skvalitnenie starostlivosti o našich pacientov s NSO, ktorí sú stále mimo záujmu mnohých lekárov a starostlivosť o nich je chaotická a neorganizovaná.

Predstavenie projektu a jeho cieľov:

„TREAT - NMD“

„Translančný výskum v Európe- diagnostika a liečba nervovosvalových ochorení“

V oblasti nervovosvalových ochorení (ďalej NSO) máme nový akronym

(skratka, ktorá znamená nové slovo), a tým je TREAT - NMD. Vznikol zo začiatkových písmen anglických slov Translational Research in Europe - Assessment and Treatment of Neuromuscular Diseases, pričom skratka TREAT znamená po anglicky aj „liečiť, liečba“ a NMD je skratka, ktorá významom zodpovedá slovenskej skratke „NSO“.

TREAT - NMD je názov projektu - Sieť excelentnosti (Network of Excellence), ktorá je od 1. januára 2007 finančne podporovaná Európskou komisiou (EC) (Zmluva 036825).

Prvé medzinárodné stretnutie interdisciplinárnej siete (odborníkov a iných zúčastnených) sa konalo od 18. do 19. januára 2007 v „Genocentre“ v Evry vo Francúzsku. Toto stretnutie slúžilo na vymedzenie cieľov a akčného plánu projektu.

Európska komisia publikovala prvý návrh štvrtej a poslednej výzvy 6. Rámcového programu pre výskum a technologický rozvoj (6th EU Framework Programme for Research and Technological Development - FP6) už skoro pred dvoma rokmi.

Rámcový program je súhrn činností, ktorý má na európskej úrovni financovať a podporovať európsky výskum založený na spolupráci.

Podanie návrhov projektov je možné len ako odpoveď na výzvu na predkladanie projektov.

Európska komisia vyhlásila výzvu na Sieť excelentnosti pre vzácne dedičné nervovosvalové ochorenia (ide o formu grantu) po úspešnom lobingu Európskej organizácie pre vzácne ochorenia (EURORDIS), Asociácie muskulárnych dystrofikov vo Francúzsku (AFM) a niekoľkých ďalších nervovosvalových výskumných skupín.

Ciele tejto Sieť boli načrtnuté vo výzve - rozdeliť odborné znalosti medzi základný výskum, klinických lekárov a zástupcov priemyslu, aby sa rozvíjali technologické a metodologické nástroje z pohľadu zrýchlenia vypracovania nových liečebných metód pre vzácne nervovosvalové ochorenia.

Špecifické technologické a metodologické nástroje definované vo výzve zahŕňajú napr. zvieracie modely, databázy, biobanky a metódy účinného hodnotenia.

Žiadosť na takúto Sieť excelentnosti bola podaná na EÚ v novembri 2005. Podanie žiadosti bolo koordinované Univerzitou v Newcastli vo Veľkej Británii, financované francúzskou AFM a podporovalo ju ďalších 19 partnerov z 11 európskych krajín.

Sieť excelentnosti sa líši od EÚ projektových grantov v tom, že sa nefinancuje špecifická téma výskumu, ale je financovaná „integrácia“ - spojenie zainteresovaných strán z nejakej špecifickej oblasti s cieľom vytvorenia trvalej infraštruktúry, ktorá pomôže udržať a zlepšiť excelentnosť (hodnotu). Po dlhom pripomienkovom konaní bola konečne žiadosť o grant odsúhlasená a zmluva s Európskou komisiou bola podpísaná v decembri 2006. Ako konečný cieľ projektu TREAT - NMD bolo určené zrýchlenie napredovania vo vývoji úspešného vyliečenia.

Sieť bola podporená grantom vo výške 10 miliónov EURO na obdobie piatich rokov.

Výsledky, ktoré sa očakávajú na ceste vývoja nových liečebných metód z laboratória do klinickej praxe, sú jasne definované:

1. Vytvorenie siete Koordinančného centra a komunikačnej platformy, v ktorej medziach bude fungovať Medzinárodné centrum excelentnosti pre výskum a manažment NSO. Koordináčné centrum bude mať nepretržitú a samostatnú štruktúru, ktorá zaistí dlhotrvajúcu užitočnosť výsledkov z výskumu a klinickej praxe a zaistí priebežnú aplikáciu nástrojov a metód vyvinutých v budúcnosti do prierezových okrajových liečebných postupov pre NSO (cutting - edge therapeutics) ako celku.
2. Rozvoj biobaniek a patientskych databáz ako zjednoteného zdroja signifikantných a jasne definovaných skupín pacientov a ich zdravotného stavu a ako zdroj biologických materiálov. V súčasnosti ide o urgentnú potrebu pre klinické skúšky v oblasti NSO. Biobanky a databázy budú predstavovať trvalý zdroj aj pre budúce klinické skúšky.
3. Implementácia Koordináčného centra pre klinické skúšky, ktoré bude poskytovať rady v oblasti problematiky protokolov, v oblasti regulačnej a štatistickej podpory.
4. Vývoj štandardov hodnotenia metodologických a screeningových techník u rôznych zvieracích modelov a bunkových systémov, ktoré sú relevantné pre NSO.
5. Rozvoj širokej škály podpory produkcie materiálov určených na klinické skúšky prierezových okrajových liečebných metód NSO (cutting-edge therapeutics), ktoré zahŕňajú toxikológiu, bezpečné ohodnotenie, rozvoj a evaluácia metód ich systematického dodávania.
6. Definícia výstupných meraní pre hodnotenie svalovej morfológie, sily, funkčnosti, hodnotenie kvality života a biomarkerov progresie ochorenia.
7. Definícia štandardov starostlivosti a diagnostiky vrátane všetkých aspektov multidisciplinárneho manažmentu.
8. Rozvoj tréningových, výmenných a mobilizačných programov s cieľom vzdelávať klinických lekárov, výskumníkov a študentov vo všetkých týchto procesoch, aby sa zaistila dlhotrvajúca vedúca pozícia európskeho výskumu v oblasti NSO.
9. Rozvoj a zvýšenie komunikácie s patientskymi organizáciami a širšie zverejnenie problematiky nervovosvalových ochorení a ich liečby.
10. Rozšírenie siete o krajiny z Východnej Európy a založenie spolupracujúcej platformy v oblasti NSO.

Medzi 21 zakladajúcich partnerov Siete patria pracovníci základného výskumu, klinickí lekári, zástupcovia priemyslu a patientske organizácie z oblasti NSO. Počet partnerov sa bude počas trvania Siete excelentnosti rozširovať. Vítané sú ďalšie strany, ktoré sa môžu zúčastniť siete prostredníctvom medzinárodného záujmového klubu. Takto môže byť TREAT - NMD skutočne zdrojom pre celú komunitu.

Počiatočný dôraz siete bude na výskume Duchenneovej muskulárnej dystrofie a spinálnej muskulárnej atrofie.

TREAT - NMD vydláždí cestu novej éry - medzinárodnej spolupráci základného a klinického výskumu v oblasti NSO, aby sa zrýchlil prenos prierezových okrajových liečebných metód (cutting-edge therapeutics) do klinickej praxe.

Viac informácií o tejto iniciatíve získate na webstránke TREAT - NMD. Otázky sú vítané.

Profesor Kate Bushby

Profesor Volker Straub

Institute of Human Genetics, University of Newcastle, Newcastle upon Tyne

Článok uverejnený: Muscle news from around the world/ Neuromuscular Disorders 17 (2007) 269 - 271

Partnerské organizácie projektu TREAT - NMD:

- Belgicko:** Université Catholique de Louvain
- Fínsko:** Helsingin yliopisto
- Francúzsko:** Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale
Association Francaise contre les Myopathies/Genethon/Institut de Médicale
European Organisation for Rare Disease
GenoSafe SAS
ACIES
- Holandsko:** Leiden University Medical Center
European Neuromuscular Centre
- Nemecko:** Muskeldystrophie - Netzwerk e.V.
- Maďarsko:** Fodor Jozsef National Center for Public Health
- Španielsko:** Universitat Autònoma de Barcelona
- Švajčiarsko:** Biozentrum/University of Basel
Santhera Pharmaceuticals (Švajčiarsko) Ltd
- Švédsko:** Karolinska Institute
- Veľká Británia:** Newcastle University (Koordinačné centrum)
Imperial College of Science, Technology and Medicine
VASTox plc
King's College London
Medical Research Council

Viac informácií získate:

Koordinačné centrum TREAT-NMD, Institute of Human Genetics, Newcastle University

www.treat-nmd.eu, info@treat-nmd.eu, +44 (0)191 241 8605

Preložila: Mária Duračinská

5. Zasadnutie Pracovnej spoločnosti pre umelú pľúcnu ventiláciu v domácom prostredí a odvykanie od respirátora (AG)

(7. 6. - 9. 6. 2007 v Lüdenscheide)

Od 7. 6. do 9. 6. 2007 sa konalo v Lüdenscheide tohtoročné zasadanie Pracovnej spoločnosti pre umelú pľúcnu ventiláciu v domácom prostredí a odvykanie od respirátora (AG). S tým bolo druhý raz spojené Sympóziu umelej pľúcnej ventilácie Nemeckej spoločnosti pre pneumológiu a medicínu umelej pľúcnej ventilácie.

Organizátorom okolo prezidenta kongresu pána prof. Lorenza z Lüdenscheidu, sa podarilo prilákať na veľmi zaujímavý program cez 800 účastníkov do tamojšieho kultúrneho domu. Na 35 prednáškach, viac než 20 workshopoch a seminároch ako aj pomocou 20 plagátov sa dalo informovať a diskutovať o možnostiach a hraniciach umelej pľúcnej ventilácie v domácom prostredí a tiež o medicínskych aspektoch liečby na jednotke intenzívnej starostlivosti pri umelej pľúcnej ventilácii.

Otváracie podujatia

Podujatie sa začalo zvyčajným spôsobom vo štvrtok poobede s 10 workshopmi na rozdielne oblasti problému, z ktorých každá bola ponúknutá dva razy. Témy boli medzi inými princípy a prax umelej pľúcnej ventilácie, porucha prehltania a odsávanie pri dlhodobej umelej pľúcnej ventilácii, organizácia ďalšej starostlivosti o ľudí na umelej pľúcnej ventilácii po jednotke intenzívnej starostlivosti alebo aj poradenstvo s ľuďmi na prístrojovej umelej ventilácii a s ich rodinnými príslušníkmi. Následne sa konalo tohtoročné zhromaždenie členov so správou predstavenstva a rôznymi pracovnými skupinami ako aj nová voľba predstavenstva a prezidenta kongresu na rok 2009. Prezident kongresu oficiálne otvoril podujatie v piatok ráno v takmer úplne obsadenej hlavnej sále. Prvý blok prednášok o aspektoch kvality života ľudí na umelej pľúcnej ventilácii sa začal pre všetkých účastníkov veľmi pôsobivo, veľmi osobnou správou dvojčiek Brandtovcov z Bonnu, ktoré obe ochoreli na SMA. Hovorili o svojich skúsenostiach s umelou pľúcnou ventiláciou. V tomto príspevku bolo zreteľné, čo vytvára kvalitu života, napr. žiť bez dýchavice a bolestí, môcť hovoriť a zdôveriť sa niekomu a viesť život podľa svojich predstáv. Dôrazne sa ukázalo, čo je možné napriek umelej pľúcnej ventilácii a telesnému obmedzeniu.

Tematické prednášky

Priv. Doc. Dr. Windisch z Freiburgu hovoril o možnostiach a ťažkostiach posúdenia a merania kvality života. U ľudí na umelej pľúcnej ventilácii zohráva obzvlášť dôležitú úlohu stupnica SRI (Severe Respiratory Insufficiency). Obzvlášť zaujímavé boli pritom aj výsledky štúdie QUALIHOF, v ktorej sa u 135 postihnutých viac než 1 rok po zavedení umelej pľúcnej ventilácie zbierali údaje o všeobecnej a špecifickej kvalite života. Už po jednom mesiaci vyplynulo vo všetkých podskupinách zreteľné zlepšenie kvality života. Ostala viac než jeden rok stabilná. Na nižších úrovniach sa ukázali rozdiely v skupinách. Prevažujúce vedľajšie účinky umelej pľúcnej ventilácie boli miesta tlaku na tvári, ako aj suché hrdlo. Po zavedení umelej pľúcnej ventilácie boli neplánované pobyty v nemocnici podstatne zriedkavejšie.

Dr. Storre, rovnako z Freiburgu, referoval o zmenách dýchania v noci. Minúťový dychový objem klesá znížením vdychového objemu v štádiu synchronného spánku (non-REM) o cca. 20 % a v štádiu paradoxného spánku dokonca o takmer 40% (REM). To je u zdravých skoro bezvýznamné, ale už pri redukovanom vdychovom objeme napr. v priebehu neuromuskulárneho ochorenia má podstatný vplyv a môže viesť k počiatočným symptómom: poruchám spánku, dennej únave alebo ranným bolestiam hlavy.

Prof. Schönhofer z Hannoveru prezentoval niektoré myšlienky na tému „Kvalita života na jednotke intenzívnej starostlivosti.“ Popri medicínsko-technickom rozvoji dosiahla kvalita života na jednotke intenzívnej starostlivosti od 80-tych rokov aj v štúdiách čoraz väčší význam. Zmeny v rytme spánku a bdenia a zaťažovanie hlukom predstavujú na jednotkách intenzívnej starostlivosti zvlášť poruchy. 30% reakcií prebudenia v spánku na jednotkách intenzívnej starostlivosti je podmienených tamojším hlukom. Zmeny v osvetlení, rozdelenie jednotiek a jednoposteľové izby môžu prispieť k zabráneniu týchto obmedzení. Veľký význam má aj komunikácia medzi rodinnými príslušníkmi a ošetrovateľským resp. lekárskeým personálom ako aj v rámci ošetrovateľského tímu, aby sa znížilo napätie a strach. Čiastočne potrebné medicínske oddelenie od pacientov s vysoko nákazlivými ochoreniami by ale mohlo viesť aj k problému izolácie.

V dvoch paralelných prednáškových blokoch sa diskutovalo na jednej strane o problémoch „weaning“ (odvykanie od umelej ventilácie) a na druhej strane sa prezentovali a hodnotili technické inovácie z oblasti neinvazívnej umelej pľúcnej ventilácie.

Dr. Dreher z Freiburgu hovoril o mnohorakosti tzv. prístrojov Bilevel, ktoré medzitým napriek podstatnému zmenšeniu, dosiahli takú vysokú technickú úroveň, že sotva zaostávajú za prístrojmi na umelú pľúcnu ventiláciu na klinikách. Dokonca aj design sa medzitým zohľadnil, aby pôsobil čo najmenej rušivo v domácom prostredí. Najnovšie spôsoby umelej pľúcnej ventilácie sú AVAPS a spôsob TA.

Dr. Wenzel z Kláštoru Grafschaft predstavil inovácie v oblasti „interfaces“ (všetky časti, ktoré vedú vzduch medzi tvárou a prístrojom na umelú venti-

láciu), t. z. maska, hadice, zvlhčovač, filter. Počet konfekčných masiek, ktoré sú k dispozícii, sa stále zvyšuje a existujúce modely sa stále ďalej zlepšujú prispôbením (zmeny veľkosti, zmeny vnútornej plochy). Napriek tomu nie maska sama o sebe, ale jej individuálne prispôbenie a individuálne vyskúšanie je stále potrebné.

Filtre sú pri umelej pľúcnej ventilácii v domácom prostredí neoddeliteľné. Ponúkané zvlhčovače na vdychovaný vzduch môžu tiež len ohraničene dosiahnuť svoj cieľ a skôr sa mali označiť ako prostriedky na zabránenie vysušenia. Pri zvlhčovačoch, ktoré nekvapkajú, je použitie vody z vodovodu úplne postačujúce.

Prezentácie plagátov

V dvoch ďalších paralelných sedeniach na obed sa prezentovali v krátkych prednáškach plagáty a diskutovalo sa o nich. Zvláštny význam malo pritom opätovné predstavenie výsledkov štúdie QUALHOV pánom PD Dr. Windischom z Freiburgu ako aj správa o parametroch dýchania v priebehu ochorenia u pacientov s amyotropnou laterálnou sklerózou od pána Dr. Czudaja z Hannoveru. Už pri úbytku inspiratórnej vitálnej kapacity (IVC) resp. sekundovej kapacity (FEV_1) pod 60% je možné stanoviť v noci nárast parciálneho tlaku kyslíčnika uhličitého (pCO_2) nad 40 mmHg. Pri poklese pod 20% stúpa pCO_2 s najväčšou pravdepodobnosťou nad 45 mmHg. Pomocou nočného merania pCO_2 je možné včas stanoviť indikáciu na neinvazívnu umelú ventiláciu.

Neinvazívna umelá pľúcna ventilácia

Poobede predstavili rovnako v paralelných podujatiach na jednej strane nové indikácie neinvazívnej umelej pľúcnej ventilácie (napr. preventívne neinvazívna umelá pľúcna ventilácia pred veľkými operačnými zákrokmi ako operácie aorty alebo aj pľúcne chirurgické zákroky) a na druhej strane sa diskutovalo o ošetrovateľských aspektoch umelej pľúcnej ventilácie.

Obzvlášť sa diskutovalo o vynikajúcej prednáške Priv. Doc. Dr. Friedricha z Münsteru o hygienických opatreniach pri multirezistentých pôvodcoch choroby. Tie sú predovšetkým v nemocniciach veľmi dôležité, pri umelej pľúcnej ventilácii v domácom prostredí majú však len malý význam.

Potom hovorila pani Bicková z Kolína o svojich skúsenostiach ako vedúca ošetrovateľskej služby o založení a organizácii tejto služby. Zdôraznila pritom aj záťaž v psychosociálnej oblasti u pacientov, ich rodinných príslušníkov a spolupracovníkov.

Dr. Czudaj z Hannoveru referoval o organizačných opatreniach pri vytvorení tímu, špecializujúceho sa na umelú pľúcnu ventiláciu na klinike. Rozlišujú sa dva rôzne varianty: špeciálne tímy zamerané na umelú pľúcnu ventiláciu na jednotkách intenzívnej starostlivosti, Intermediate Care a nor-

málne jednotky, ako aj druhý variant všeobecný tím pre celú kliniku. Vývoj tímu je pritom dynamický proces a musí prebiehať stupňovito.

Autor tohto zhrnutia predstavil potom účastníkom základy komunikácie a poukázal na problémy komunikácie s človekom na umelej pľúcnej ventilácii a ľuďmi postihnutými neuromuskulárnymi ochoreniami. Na záver prezentoval mnohoraké možnosti podporovanej komunikácie, a s tým spojenú možnosť účasti na spoločenskom živote a zlepšenie kvality života.

Nové postupy

V ďalšom sedení sa predstavili nové postupy v neinvazívnej umelej pľúcnej ventilácii. Priv. Doc. Dr. Rosseauová z Berlína predstavila najprv patofyziológiu (funkcia tela v chorobných podmienkach) v podmienkach pretlaku. Treba zväžiť najmä poruchy, vzniknuté nedostatočnou ventiláciou tzv. kolaps jednotlivých častí pľúc (atelektáza) a prílišným nadutím pľúc (volutrauma).

Priv. Doc. Dr. Windisch z Freiburgu predstavil potom výhody a nevýhody rozdielnych spôsobov umelej pľúcnej ventilácie. Napriek osobnej obľube ani o umelej pľúcnej ventilácii s nastavenou dávkou objemu (nastavenie určitého vdychového objemu, ktorý vyprodukuje prístroj na umelú ventiláciu) ani s nastavenou dávkou tlaku (nastavenie určitého tlaku pri umelej pľúcnej ventilácii, ktorý sa dosiahne) sa nedá vysloviť všeobecné odporúčanie. V štúdiu cross-over sa docielili pri oboch formách umelej pľúcnej ventilácii rovnaké výsledky, pričom pri nastavenej dávke tlaku bolo umelé dýchanie často lepšie tolerované. Významná je samozrejme sila dychovej podpory cez prístroj. Čím viac postihnutý sám dýcha, tým viac dychovej práce treba vykonať, a tým sa znižujú prestávky v činnosti dychovej pumpy.

Profesor Köhler zo Schmallebergu vysvetlil na záver metódu ventilácie „time adapt“, ktorá sa pokúša kombinovať výhody oboch základných foriem umelej pľúcnej ventilácie.

Znovuvytvorenie svalstva

Poslednú sobotu bola najprv stredobodom pozornosti prednáška prof. Gosselinka z Leuvenu, Belgicka. Hovoril o probléme znovuvytvorenia (dychového) svalstva u pacientov na umelej pľúcnej ventilácii. To má význam najmä pri umelej pľúcnej ventilácii po akútnych udalostiach. Pri vyšetrení potkanov sa ukázala už po 24 hodinách podstatná

slabosť bránice. Aj svalstvo končatín stráca pri znehybnení rýchlo na sile. Pokoj na lôžku je vlastne nefyziologický a mal by byť indikovaný len pri absolútnej nutnosti. Svalový úbytok resp. svalová slabosť pri pokoji na lôžku sa dá znížiť už aj pasívnym pohybom. Zvláštny význam to má samozrejme u postihnutých s neuromuskulárnymi ochoreniami.

V dvoch ďalších prednáškových blokoch sa referovalo najprv o ovplyvnení funkcií iných orgánov pri prístrojovej umelej ventilácii z kardiologického,

nefrologického a neurologického hľadiska ako aj o nekonvenčných formách umelej pľúcnej ventilácie (napr. vysokofrekvenčná umelá ventilácia) v liečbe na jednotke intenzívnej starostlivosti.

Hranice liečby

Paralelne s tým sa diskutovalo o „Hraniciach umelej pľúcnej ventilácie v domácom prostredí“ a „Živote podľa vlastných predstáv a umieraní“. Dr. Köhnlein z Hannoveru hovoril o najväčšej skupine spomedzi pacientov na umelej pľúcnej ventilácii v Nemecku, pacientoch s hyperkapnickým COPD.

Priv. Doc. Dr. Winterholler z Rummelsbergu hovoril potom o hraniciach umelej pľúcnej ventilácie v domácom prostredí pri neuromuskulárnymi ochoreniami. Hranicou neinvazívnej umelej pľúcnej ventilácie sa rozumie zvyčajne nutnosť tracheotómie. Problémy pri umelej pľúcnej ventilácii postihnutých s ALS sú medzi iným rigidita hrudnej steny (stuhnutosť hrudného koša) a pseudohypersalivácia (vytekanie slín z úst podmienené poruchou prehltania). Neinvazívnou umelou pľúcnou ventiláciou je dosiahnuteľné predĺženie prežitia. Pri bulbárnej forme priebehu (cca. 30% postihnutých) naráža neinvazívna umelá pľúcna ventilácia na svoje hranice. V týchto prípadoch môže predĺžiť prežitie len tracheotómia. Pri každodennej opatere môže pasívna submaximálna insuflácia (napr. pomocou vrečka na umelú ventiláciu) znížiť stuhnutosť hrudnej steny. Odkasliavanie sa môže zlepšiť pomocou in/exsuflátora (Cough Assist alebo DA-3 plus Pegaso) a v akútnych situáciách (infekcia so silnejšou tvorbou hlienov v dýchacích cestách) zabráni tracheotómii. Na liečbu hypersalivácie sa môžu nasadiť Atropin, Scopolamin ako aj Amitriptylin alebo aj s dobrým úspechom injekčne podať Botulinumtoxin do slinných žliaz.

Ďalší problém ochorenia predstavuje naozaj nový poznatok, že u cca. 30% postihnutých sa priebežne vyvinie frontotemporálna demencia. Pritom dochádza často k poruchám v oblasti pudov, apatii, slabej kontrole alebo poruchám správania. To vedie aj k problémom v poradenstve o umelej pľúcnej ventilácii, ako aj k problémom pri rozhodovaní postihnutých. Aj napriek poučeniu dochádza ešte stále u podstatnej časti postihnutých k „nutnému“ zavedeniu umelej ventilácie. Významné včasné symptómy ako „arousals“ (krátke nočné prebudenie) by mali vždy viesť k zodpovedajúcej diagnostike s polysomnografiou (spánkové laboratórium).

Paliatívna medicína

O zmysle a hraniciach paliatívnej medicíny referoval Dr. Litty z Lüdenscheidu z hľadiska svojich vlastných skúseností pri vytvorení paliatívnej jednotky. Z cca. 90% sú malígne ochorenia dôvodom prijatia na paliatívnu jednotku, z cca. 10% ochorenia z oblasti internej medicíny alebo neurológie. Cieľom liečby je zmiernenie symptómov a zlepšenie kvality života v zostá-

vajúcom období života. Pritom zohráva dôležitú úlohu aj spoločná starostlivosť o rodinných príslušníkov. Pri pobyte na paliatívnej jednotke treba vysvetliť, či je možné prepustenie domov alebo do hospicu, a to potom zodpovedne zorganizovať. Mali by sa robiť týždenné porady tímu o každom pacientovi. Hranice sú mnoho ráz určené skúsenosťou tímu, pričom obzvlášť v liečbe bolesti nie je možné u 5 - 10% postihnutých dostať zmiernenie. Je potešiteľné, že od začiatku r. 2007 je vyúčtovanie paliatívnej medicínskej starostlivosti uskutočnené cez systém DRG.

Následne predstavil profesor Schönhofer z Hannoveru svoje myšlienky na tému „Umierajúci na jednotke intenzívnej starostlivosti“. V priebehu uplynulých rokov sa stal postoj k otázkam liečby na jednotke intenzívnej starostlivosti a k oblasti etiky stále viac komplexný.

Aj na jednotke intenzívnej starostlivosti (ITS) je povinnosť lekára liečiť ohraničená vôľou pacienta. Pred ďalšími opatreniami je aj na jednotke intenzívnej starostlivosti nutný predpokladaný prejav vôle pacienta. Pričom na ITS je menej než 15% pacientov neobmedzene neschopných rozhodovania. Komunikácia a súhlas medzi pacientom, rodinnými príslušníkmi, ošetrovateľským personálom a lekármi sú rozhodujúce body. Paliatívna medicína a liečba na jednotke intenzívnej starostlivosti môžu byť navzájom komplexné, čo sa môže javiť ako problém.

Dr. Wiebel z Heidelbergu predstavil na 7 exemplárnych prípadoch veľmi dobre problémy a pasce okolo pacientov. Autonómia na konci života je etický pojem s právnou perspektívou. V interakcii lekár - pacient je široké rozpätie od čisto paternalistického princípu (rozhodnutie je na lekárovi) až k informačnému modelu (pacient rozhoduje sám). Želaním je samozrejme, najst participatívne rozhodnutie so spoločným súhlasom.

Profesor Lorenz ako prezident kongresu sa rozlúčil s účastníkmi s radosťou nad ich vysokým počtom a spojil to s pozvaním PD Dr. Windischa na 16. Zasadnutie Pracovnej spoločnosti pre umelú pľúcnu ventiláciu v domácom prostredí (AG), ktoré sa bude konať 29. - 31. 5. 2008 vo Freiburgu.

*Kytici ruží
dať vlažnú vodu
a cukor
do pohára
je ako umelé dýchanie
vydrží dlhšie*

Tanka von Rudolf Jüdes, pacient s ALS 2002

Zhrnul Dr. Jens-Peter Weber,
medicínsky referent Nemeckej spoločnosti pre ľudí so svalovými ochoreniami

*Z časopisu Muskelreport 3/2007, str. 29 - 33 preložila Renáta Karbanová,
ďakujeme.*

Myostatin pomôže liečbe svalovej dystrofie?

Se-Jin Lee z Univerzity Johns Hopkinsa v Baltimore (USA) s kolegami pred časom zistil, že ak sa myšiam zablokuje produkcia bielkoviny myostatin, majú oveľa výraznejšie svalstvo, zhruba dvojnásobné. Teraz prišiel na to, že geneticky vyvolaná súbežná nadprodukcia inej bielkoviny, follistatinu, účinok deficitu myostatínu ešte zdvojnásobuje. Tento výsledok sa možno bude dať účinne využiť pri chove hospodárskych zvierat alebo v medicíne pri liečbe svalových chorôb, ako je napríklad dystrofia.

Zdroj: PloS ONE

Čo sa dialo v oblasti odborných seminárov o NSO na Slovensku - oprava -

V Ozvene č. 2 sme chybné uviedli, že konferencia o neuromuskulárnych ochoreniach, ktorá sa mala konať v Rajeckých Tepliciach, sa nekonala. Konferencia sa konala, čomu sa tešíme. Súčasne sa ospravedľujeme čitateľom aj Doc. Petrovi Špalekovi a ďalším organizátorom konferencie za uvedenie nepresnej informácie. Ďakujeme za pochopenie.

VIII. Konferencia o neuromuskulárnych ochoreniach s medzinárodnou účasťou 19. - 20. 4. 2007, Rajecké Teplice

Konferencia sa konala v kongresovej hale Mestského úradu v Rajeckých Tepliciach a zúčastnilo sa na nej 118 slovenských neurológov a 8 neurológov zo zahraničia. Hlavná téma bola autoimunitné ochorenia, ktoré boli rozdelené do 3 blokov (Imunogénne neuropatie, Autoimunitné ochorenia nervovosvalového prenosu, Myozitídy), a variá.

Slovenskí aj zahraniční účastníci vysoko hodnotili odbornú - vedeckú úroveň konferencie. Priamo na konferencii ju zhodnotil aj doyen slovenských neurológov profesor MUDr. Daniel Bartko, DrSc. Vysoko vyzdvihol úroveň prednášok, vecnú a konštruktívnu diskusiu.

Českí kolegovia sa so slovenskými neurológmi dohodli, že nervovosvalové ochorenia budú jednou z hlavných tém 21. československého neurologického zjazdu v Prahe (28.11. - 1.12. 2007).

Doc. MUDr. Peter Špalek, Sekcia neuromuskulárnych ochorení
Slovenskej neurologickej spoločnosti, predseda
krátené

Návrat ku Dňu belasého motýľa - deň ľudí so svalovou dystrofiou -

Prinášame poďakovanie dobrovoľníkom od **Mira Holubčíka**, ktorý mal na starosti **Námestovo** a **Nižnú**. My sa samozrejme k poďakovaniu radi pripájame.

„Rád by som sa poďakoval ľuďom, ktorí sa priamo zúčastnili a pomohli akýmkoľvek spôsobom pri realizácii tohtoročnej zbierky ‚Deň belasého motýľa‘.

Konkrétne ďakujem študentom zo Stredného odborného učilišťa elektrotechnického a Strednej umeleckej školy Nižná - Michalovi Komperdovi, Lukášovi Menšíkovi, Miroslave Frankovej, Petronele Opátovej, Ivane Brčákovej, Eve Majkutovej, pracovníkom a pánovi riaditeľovi.

Dalej sa chcem poďakovať saleziánom Don Bosca v Námestove - pánovi Hraboveckému a mladým, ktorí pomáhali pri zbierke, čiže Sabine Zavoďanovej, Anne Rypákovej, Kataríne Žatkovej, Kataríne Kozákovej, Zuzane Kozákovej, Adriane Štefaňákovej, Miroslave Metesovej. Tiež Jankovi a Peťkovi Forgáčovi, ktorí nám pomohli pri prenášaní vecí, veľmi potrebných pri vykonávaní zbierky.“

Ďalšie poďakovane, ktoré sme nestihli vsunúť do druhého čísla Ozveny, patrí **Viktórii Joklovej**. Už roky nám pomáha ako dobrovoľníčka a 8. júna bola hlavnou silou v račianskej Bille. A hlavne jej zásluhou a Majky Jakubcovej sa v tejto Bille vyzbieralo najviac koruniek v Bratislave, vyše 19 tisíc.

Ešte sme zostali dlžní z „dvojky“ meno a priezvisko jediného muža, **Bohuša Vilíma**, v ženskej dobrovoľníckej úderke v Bille na Záhradníckej ulici vedenou Dari Labašovou.

Ku Dňu belasého motýľa sa vrátíme aj niekoľkými fotografiami:

Naši v Trenčíne Charlie Žitňanský (zľava),
na vozíku Jarka Gáabrišová (zľava)
a Marcel Dirnbach.

Bratislava,
Hviezdoslavove
námestie,
Jarka Chovancová
a Silvia Petruchová.

Bratislava, Kamenné námestie -
hlavný stan, naše muzikantské trio:
Konzi Maduna, Ivo, Jury Turanský.

Prinášame zopár fotografií z bratislavského a považsko-bystrického koncertu:

Peter Sklár a Dano Dangl

Hudba z Marsu

Atmosféra bratislavského koncertu.

Silák Juraj Barbarič

Sto múch

Organizátori

Vyzbieraná suma **1.041.176 Sk** už pomaly nachádza svojich adresátov. Prinášame Vám prehľad poskytnutej sociálnej pomoci v tomto roku.

Komu sme zatiaľ v roku 2007 pomohli z účtu verejnej zbierky „Deň belasého motýľa“:

- 37.245 Sk na doplatok za elektrický vozík Jurkovi Vasiľovi z Rudlova
- 22.605 Sk na doplatok za elektrický vozík Lukášovi Strakovi z Trenčína
- 32.870 Sk na doplatok za elektrický vozík Pavlovi Bielikovi z Čaky
- 30.000 Sk na doplatok za špeciálny mechanický vozík Eve Mullerovej z Prievidze
- 10.280 Sk na zakúpenie batérií do elektrického vozíka Tiborovi Langerovi zo Smolinského
- 37.938 Sk na doplatok za dve pomôcky, stropný zdvihák a bidet Márii Labašovej z Bratislavy
- 6.332 Sk na doplatok za mechanický vozík a otočné sedadlo Jane Theberyovej zo Senice
- 2.941 Sk na zakúpenie náhradného akumulátora do dýchacieho prístroja Patrikovi Trnkovi z Levoče

3.950 Sk na doplatok za pomôcku - parapodium Milene Merkovej z Novej Dubnice

12.255 Sk zakúpenie hliníkovej rampy pre Jozefa Danningera z Banky

18.556,80 Sk na doplatok za elektrický vozík a otočné sedadlo Stanislavovi Minárikovi z Považskej Bystrice

6.803 Sk na kúpu batérií do elektrického vozíka Darine Spilkovej z Piešťan

40.000 Sk na doplatok za elektrický vozík Márii Tomáškovej zo Žakoviec

6.020 Sk na úhradu nákladov súvisiacich s debarierizáciou bytu Štefanovi Belešovi zo Šamorína

26.082 Sk za zakúpenie náhradnej a prenosnej odsávačky hlienov Michalovi Hyhlíkovi zo Seliec

25.000 Sk na doplatok za elektrický vozík Jánovi Mitašíkovi z Považskej Bystrice

5.000 Sk za doplatok na zaobstaranie pulzného oximetra Brankovi a Zuzke Mihokovým z Ružomberka

9.667 Sk na doplatok za elektrický zdvihák Miroslavovi Bielakovi z Tvrdošína

26.082 Sk za zakúpenie náhradnej a prenosnej odsávačky hlienov Michalovi Škombárovi zo Sliacha

21.989,50 Sk na doplatok za špeciálny polohovateľný vozík - kočiar Michalovi Škombárovi zo Sliacha

3.288 Sk na doplatok za elektrický vozík Ľudmile Štujberovej z Veľkých Úľan

40.000 Sk na doplatok za elektrický vozík Filipovi Kondelovi Košíc

40.000 Sk na úhradu nákladov súvisiacich s montážou šikmej schodiskovej plošiny Radoslavovi Križanovi z Dolného Moštenca

2.366 Sk na doplatok za sprchovaciu stoličku na kolieskach Jurajovi Vasiľovi z Rudlova

2.472 Sk na doplatok za debarierizáciu domu Ružene Droppanovej z Búča

9.689 Sk na doplatok za elektrický vozík Márii Sliackej z Ipeľských Úľan

9.492 Sk na doplatok za debarierizáciu vstupu do domu Vilme Trestyanszkej z Búča

3.580 Sk na doplatok za opravu elektrického vozíka Eve Gluchovej z Nových Zámkov

16.580 Sk na doplatok za špeciálny polohovací vozík Martine Gočíkovej zo Sačurova

9.667 Sk na doplatok za mechanický zdvihák

29.103 Sk na doplatok za špeciálny mechanický vozík Imrichovi Horváthovi z Babindolu

Zdenka Malíková

Filipko Kondela

Mária Sliacka

431 Euro (podľa kurzu) za kúpu liečivej lampy
Bioptron Michalovi Hyhlíkovi zo Seliec

15.565 Sk za kúpu mechanického vozíka Margite
Granecovej zo Záhorskej Bystrice

Martin Farba

30.000 Sk na doplatok
za špeciálny mechanický
vozík Martinovi Farbovi
z Rovinky

Michal Hyhlik

Letné tábory pre členov OMD v SR v Beluškých Slatinách na Chate Makyta

Naše - Vaše združenie zorganizovalo počas tohto leta štyri letné tábory. Všetky sa konali v Beluškých Slatinách na chate Makyta a mali rôzne zamerania. Prvé dva boli venované deťom a ich rodičom, tretí tým, ktorí sa chceli zapojiť do tvorivých dielničiek, či zahrať si šach na Memoriáli Jožka Kráľa. Štvrtý bol venovaný mládežníkom nášho OeMDéčka.

Štvrté leto strávené OeMDečkom na chate Makyta bolo i rozlúčkou s chatárskou rodinkou, ktorá nám vytvorila v Beluškých Slatinách naše letné sídlo, rodinke Alenky a Igora Vargošovcom. Ďakujeme im za všetko, prajeme im v živote všetko najlepšie a niekde do skorého videnia.

Podme však už k jednotlivým reportážam:

Detský tábor pre nových členov, deti so svalovou dystrofiou a osobných asistentov (1. 7. - 8. 7. 2007)

Nadpis nie celkom zodpovedá skutočnosti, veď táborov už máme za sebou viac, ale... niečím bol tento tábor predsa len „prvý“, jednoducho, takmer všetky deti (až na Lukáška) boli v našom „oemďáckom“ tábore prvýkrát, a keď boli prvýkrát deti, tak prvý raz tam boli aj rodičia, maminy, tatinovia, dedko a traja súrodenci...

Áno, dobre čítate, v našom tábore boli aj traja ocinovia, jeden dedko a traja súrodenci... a ešte jedna rarita, prvý raz bolo v detskom tábore spomedzi detí

s postihnutím aj dievča, konkrétne Kristínka. Stala sa takou princezničkou medzi chlapcami...

Už minulý rok sme chceli „nalákať“ na detský tábor aj nových účastníkov, pretože do detského tábora chodila stále tá istá a nerozlúčná partia... ale... akosi sa naši rodičia a aj mnohé deti okúňali, nechcelo sa im, alebo sa aj báli, čo ich čaká, nové prostredie, noví ľudia... V tomto roku sa nám za výdatnej pomoci nášho Jožka z Omdéčka podarilo „nahovoriť“ dostatočný počet mamičiek a detí a tak sa mohol tábor uskutočniť. Keďže sme mali v tábore dostatok miesta, mohli sme si dovoliť zobrať aj tatinov a niektorých súrodencov, čo mnohí privítali, mohli stráviť pár dní spoločne, netrhajúc rodinku na kúsky, ale oteckom sme sa potešili aj my, pretože tábor obohatili o svoju vzácnu prítomnosť, humor a šarm a maminy a deti tak možno odchádzali do tábora s menšími obavami...

Osoby a obsadenie: 9 detí z toho osem chlapcov s nervovosvalovým ochorením, jedno dievča, 3 ocinovia, 8 mamičiek, 1 dedko a 9 asistentov. Aby sme nezabudli aj na osoby, ktoré mali priebeh tábora na pleciach: jedna Peťka - animátorka, jedna Andy - vedúca, jedna Gabika - psychologička, jeden Marko - fyzioterapeut a Majo (Gabikin osobný asistent), všetko dokopy: 37 členná veľká skupina -

jednoducho: oemďáci na tábore v Beluškých Slatinách. A kto ešte patrí do našej rodiny? No predsa chatári Alenka a Igorko Vargoškovci a ich mladší syn Ďuri, ktorý sa od nás nepohol ani na krok...

Nedeľou sme tábor odštartovali aj končili, medzitým však prešlo niekoľko nádherných dní, plných zážitkov, smiechu, zábavy a krásnych chvíľ. Ako prešla nedeľa, pondelok a utorok, prišla streda, tradičný deň nášho výletu... Už v noci oblohu križovali hromy-blesky a ráno, niekto zabudol zapnúť slnko! Niekto, kto je za toto zodpovedný spôsobil, že takmer celé ďalšie dni sme my, účastníci tábora slnko takmer vôbec neuzreli, namiesto toho len oblačno, polooblačno, celkom oblačno, dážď, búrka... chvíľu pršalo, chvíľu nepršalo, potom pršalo dlhšie, silnejšie, slabšie, potom mrholilo... potom chvíľu zase nepršalo... a takto sa to striedalo až do piatka, v sobotu sa ten niekto, kto je za to zodpovedný zľutoval a slnko zapol a tak posledné dva dni sme si troška zohriali skrehnuté kostičky.

Je však potrebné povedať, že aj keď nám počasie zrovna nefandilo, nikoho, naozaj nikoho to vôbec neodradilo a nálada detí a všetkých v tábore bola úžasná. Do siedmych dní sa zmestí veľmi veľa, zo siedmych dní sa dá napísať

aj román... nechcem unavovať a tak prinášam, ako priamy účastník, niekoľko, z môjho pohľadu najzaujímavejších momentiek...

Básničkopak - maratón v učení básničiek, dvaja hľadajú lístočky s básničkami, ktoré sú poschovávané v okolí, naučia sa ich a potom svoju druhú polovicu skupinky tieto básničky učia...Iste si viete predstaviť, koľko srandy pri takomto učení vznikne, čo všetko sa prekrúti, zabudne... ale „prísna porota“ uznala body iba za celé a správne odrecitované básničky...očko sme prížmúрили len pri Vilkovi, ktorý nie a nie sa naučiť, že „Kozá rohatá má malé kozľatá...“ a pri niekoľkonásobnom návrate k porote stále tvrdil, že: „Kozá rohatá má malé kozlence...“ ak by ste mali obraz aj zvuk, pochopili by ste porotu, ktorá bezvládna od smiechu, pripustila, že Vilko básničku vie...

Súťaž, keď deti dostali na čelo pásku s číslom a úlohou bolo, nedovoliť nikomu, aby číslo uvidel a vykrikoval, pretože to znamenalo koniec účasti v súťaži... všetci so sklonenými hlavami, začesanými ofinami a rôznymi inými fintami schovávali svoje čísla... odtrhnúť Miška Sedláka od krička, do ktorého si strčil hlavu aby nikto nemohol prečítať jeho číslo... bolo nad ľudské úsilie...

Chlapci, ktorí nemali doma ešte elektrické vozíky - Stanko, Janko a Vilko - si striedali deň po dni elektrický vozíček, ktorý sme na tento účel zapožičali...ich radosť zo samostatného pohybu je neopísateľná a vidieť ich rozžiarené tváričky vždy, keď sa na vozíčku vozili, by som Vám dopriala vidieť... je niečo krajšie pre dieťa, keď sa môže samo rozbehnúť za kamarátom, aj keď mu pri tom pomáha električák?

Počas výletu do Bojníckej ZOO sme si nenechali pokaziť náladu vytrvalým dažďom a zababušením do príplášťov, dáždnikov a iných protidažďových opatrení sme si obzreli všetky zvieratká... niektorí šťastlivci uzreli aj drezúru slonov, hnedých medvedov vo výbehu, a určite nikto neobišiel pavilón opíc a teráriá s hadmi, krokodýlmi, korytnačkami a inou „hávedou“. Čo slúži ku cti bojníckej ZOO je vybudovanie bezbariérových sociálnych zariadení, ktorým sme sa veľmi potešili... aj keď, keby boli pristrannejšie, potešili by sme sa ešte viac... Cestou z Bojníc sme stihli aj krátku návštevu Hvezdárne vo Veľkých Bieliciach.

Najvyťaženejším asistentom bol jednoznačne Charlie, okrem Lukáška, ktorému pomáhal si adoptoval aj jeho súrodencov, Beátku a Andreja, pravidelne sa na neho „vešali“ aj Dávidko a Alex, tiež aj Paľko od Sedlákovcov... slovom, nebolo ničím výnimočným, keď ste videli, že na Charliem sú zavesené

minimálne tri deti a ďalšie okolo neho poskakujú, šťuchajú do neho, ako také „opičky“... Ak by ste si však mysleli, že to Charliemu vadilo... kdeže! Jeho deti milujú a on ich miluje tiež a aký je veľký chlap, tak sa vie okamžite stať malým chlapcom a hrať sa... a to deti jednoducho vycítia.

Jedna večerná hra začala úplne nevinne, a skončila takmer kolapsom našej Peťky... keby ste nevedeli, Peťka, keď sa smeje, tak výska a výska tak, že to počujú nielen tí, čo sú pri nej, ale aj ďalší turisti, chatári, obyvatelia celej doliny... A čo spôsobilo, že Peťka sa nemohla prestať smiať? To sa Majo - asistent snažil zodpovedne zapojiť do hry a s postavenou zápalkou medzi zubami mal povedať jednu vetu... po chvíli jeho snaženia to Peťka nevydržala a spustila salvu, Maja to však neodradilo a snažil sa ďalej... to sa už smiali všetci a náš smiech bol prehlušovaný Peťkiným výskaním... Majo to nakoniec vzdal... chvala Bohu, inak by sme sa smiali doteraz...

Počas rozlúčkového sobotňajšieho večera sa z našich tatkov a jedného dedka stali „rockeri“ ako sa patrí, odpálili Olympic na svojich „kartónových gitarách a klávesoch“, nevádi, že bicie boli zo smetných košov, image kapely bolo skvelé, v rockovom rytme sa popri nich vlnili mamičky... Prišiel aj vidiečan Janko Kuric alias Jakub, rapper Majo, ktorý stváral krkolomné tanečné kreácie, hraničiace z gymnastickými kúskami...a potom sme sa roztancovali všetci v rytme diska, pod vedením neúnavnej dvojice kamošiek.

A po večeroch, keď nepršalo, sme si založili ohník a opekali špekačky, alebo „hadov“, ktoré nám chatárka Alenka na požiadanie „nachytala“... škoda, že kvôli nepriazni počasia sme museli „odvolať“ nočnú hru, Vilko sa stále pýtal, kedy bude „bububu“... nuž, nabudúce!

Asistenti v tábore: Mery Šrobová, Majka Ťapušová, Karol „Charlie“ Žitňanský, Martin Minárik, Zuzka Galová, Majka Kořínková, Jakub Olejár, Matej Jakubček, Marián Kročan a Mário Uhrín (zprava).

Zodpovedný táborový tím: Andy Madunová - vedúca (vľavo), Gabika Svičková - psychologička (vpravo), Marko Maduna -

fyzioterapeut (hore), Peťka Zemanová - animátorka.

Tábor detí s muskulárnou dystrofiou a osobných asistentov (8.7.-15.7.2007)

Druhý detský tábor bol vlastne štvrtým táborom, na ktorom sa rok po roku stretávala takmer identická zostava chlapcov a mamičiek a zopár skálnych osobných asistentov, ktorí nevynechali ani jeden jediný tábor.

Pri príchode chalanov sme si uvedomili, že z chlapcov sa stávajú chlapi, jednoducho nám vyrástli, dospelí... preto pre niektorých z nich už ani neplatí, že „detský tábor“... Partia však nepustí a tak sme sa všetci opätovne stretli... Chýbal nám však Tomáš, ktorý nás na začiatku roka navždy opustil a svoje leto trávil už v inom, nebeskom tábore... Nechceli sme smútiť, ešte raz sme sa s Tominom rozlúčili a poďakovali za to, že sme mohli byť jeho priateľmi, veď v našich srdiečkach bude aj naďalej.

Tábora sa animátorsky ujala Ad'ka Paulínyová, ktorá minulé leto trávila v ďalekom Paraguaji. Obohatená o nové zážitky, znalosť španielčiny a novú lásku, sa veľmi tešila na „svojich“ chalanov.

Ako sme naznačili, chalani sú už veľkí, preto sme im dali pri programe voľnosť a priestor na to, aby čas trávili podľa svojich predstáv. Nechýbali niektoré „skálne“ a zaužívané programy, ako Dystroolympiáda a Nočná hra, turnaj v boccii... keď sa dalo, snažili sme sa ísť na prechádzku do prírody, po večeroch sme vysedávali pri ohníčku, mali sme aj obrovskú vatru - zásluhou Miška Sirvoňa.

V piatok nás prekvapil svojou návštevou Peťo Banyak, asistent, ktorý na náš tábor nemôže zabudnúť a počas krátkej dovolenky na Slovensku (momentálne pracuje v Anglicku), venoval zopár chvíľ aj nám... Na jeho počesť sme usporiadali improvizovanú „tlačovku“, privítali sme ho, ako sa na Slovákov patrí, chlebom a soľou a samozrejme pivom... pivo sa potešil viac... sprevádzal ho jeho osobný tajomník alias náš Joži...

Peťo, keď už nemôže prísť osobne na celý tábor, neustále niečo vymýšľa, aby mali dečka pekné zážitky... tento rok deťom umožnil, aby leteli lietadlom! Samozrejme, že sme toto prekvapenie s Peťom pripravovali dopredu - ako sa hovorí „kuli sme pikle“ a nasledujúca sobota sa stala pre mnohých prvým dňom, kedy sedeli v lietadle. Síce len v takom malom, vyhladkovom, ale predsa len letelo a vznášalo sa ponad Veľkými Bielicami, ktoré susedia s Bojnicami a zámkom, zoologickou záhradou... Lietania sa nebáli ani mamičky a ani asistenti, česť výnimkám...

Nielen chalani, ale aj mamičky počas tábora relaxovali... a oddychu sme im chceli dopriať naozaj priehrstím, veď počas roka je starostlivosť o chalanov väčšinou na ich pleciach... V utorok ich navštívila vizážistka a spod jej šikovních rúčok vychádzali jedna po druhej, ešte krajšie ako boli... všetci sme boli unesení, iba Filipko sa svojej mamy Marcelky opýtal, či sa to dá umyť...)).

No a večer, sme našim mamičkám plnili priania... Ráno dostali malé lístočky, kde mali napísať, čo je pre nich najlepší relax, čo radi robia, pri čom si najlepšie oddýchnu... počas dňa sme s asistentmi horúčkovito premýšľali a chystali sa, no a večer, v rámci improvizovaného programu uvádzaného moderátorom Mirom - ako ináč..., sa plnili priania... a tak sa stalo, že Beátka sa prechádzala po pláži a pred veľkou vlnou ju v náručí unášal sám „Mič Bjukenen“... Renátka sa lyžovala... Helenke obklopenej dobrými priateľmi od šťastia žiarili očká... Katka relaxovala pri kosení trávy... Jarka pod slnečníkom a na brehu mora počúvala jeho šum... Marcelka začítaná do dobrej knihy, popíjala víno a dzobkala do zákusku... druhá Helenka sa bicyklovala „pravou, nefalšovanou prírodou“... a Hanka si pospinkala v postielke... okolo toho sme sa toľko nasmiali, že sme z toho mali všetci úžasnú náladu!

Nemusím hovoriť, že celý čas boli pri nás naši chatári Alenka a Igorko

Vargoškovci, a ich syn Ďuri a plnili nám všetko, čo nám len na očiach videli... škoda, že toto leto už s nádychom nastávajúcej rozlúčky. Bolo to posledné leto strávené u nich, na chate Makyta, vracajú sa do Košíc a skúsia zmeniť životný štýl. Chatármi boli päť rokov a teraz sa stanú... uvidíme, potom nám povedia.

Na záver dostali všetci účastníci táborov jednu domácu úlohu, ktorá znie: Hľadajte chatu, vhodnú aj pre vozičkárov, kde by sme strávili tábory na budúce leto!

Nezabudnite milí Omd'áci, pomáhajte a hľadajte spolu s nami, veď leto tu bude čo nevidieť!

Asistenti na tábore: Zuzka Zajacová, Charlie, Majka Kořínková, Rudy Széke-ly, Danka Štraneková, Erika Lipárová, Vierka Bradňanská, Majka Brezinová, Miro Šuchter, Jakub Olejár, Maroš Mecháček, Dominika Tomášová

Zodpovedný táborový tím: Andy Madunová - vedúca, Ad'ka Paulínyová - animátorka

PS: *Špeciálne poďakovanie patrí asistentom, ktorí našli silu a absolvovali dva detské tábory: Jakub Olejár, Majka Kořínková... a rekordmanovi Charliemu Žitňanskému, ktorý bol na troch táboroch!*

mad

Tématický letný tábor pre ľudí s muskulárnou dystrofiou (15. 7 - 22. 7. 2007)

Tak a predsa len sme sa dočkali tretieho júlového týždňa. Počasie nám prialo a sniečko sa na nás krásne usmievalo, takže sme mohli prežiť krásny letný týždeň na tábore v Beluškých Slatinách. Prišlo nás tak akurát, že každý mal kde v noci hlávku skloniť. Dokázali sme nemožné, skoro sme zdvojnásobili kapacitu chaty Makyta. Zároveň sme však dokázali, že dobrých oémd'ákov sa všade veľa zmestí! Dni sme trávili vonku a aby nám lepšie trávilo, tak sme mali pri konzumácií výhľad na krásne zelené lesy a v ušiach nám znela príjemná hudba z nášho nového rádia BELUŠA, ktorého zrod pripravil náš veľký šéf Joži Blažek - vedúci tábora, Alka Hradňanská a Ľubo Antol, zároveň aj naši traja moderátori.

Celý tábor sa niesol v znamení kreativity, preto sa aj volal tematický tábor. Na každý deň sme mali pripravenú nejakú kreatívnu činnosť pre našich šikovných účastníkov tábora. Spolu s Alkou a Jarkou Gábrišovou a našimi super pomocníkmi Oľgou Dudášikovou, Tamarou Markušovou a Heňou Horváthovou sme si rozdelili úlohy a tak to

šlo ako po masle. Myslím, že každý sa tam naučil vyrobiť niečo pekné a hlavne to vyrobil sám, svojou fantáziou a šikovnosťou to bolo originálne a jedinečné.

Spolu sme sa naučili robiť koráľkové náramky priateľstva, (pomocou drevených krosienok, silónu, bavlnky a korálok), koráľkové náhrdelníky, ozdobovali sme pomocou servítkovej techniky hlinené kvetináče, taktiež sme ozdobovali rámiky na fotky rôznymi prírodnými materiálmi, (napr. kameňkami, listím, šiškami, mušľami,) savovali a maľovali sme si tričká, napr. odtlačkami rúk, listov, alebo len tak sme si kreslili štetcom, vyrábali sme symbol OMD - motýľa pomocou silóniek a tiež drôtika sme sa naučili novú techniku, ako si ozdobiť veľkonočné vajička pomocou stužiek a bavlniek.

Všetkým to šlo veľmi dobre, až tak dobre, že niektorí vo výrobe pokračovali aj doma a vytvárali darčeky aj pre ostatných.

Po každom šachovo - kreatívnom dni prišiel príjemný večer pri ohníku Tu veľkú úlohu zohral Feri Fábry, ktorý za pár poldecákov vyhandloval od českých pilčíkov bohatú zásobu dreva. Pri vatričke sme sa vždy večer stretli, trocha si zaspievali, zjedli pár špekačiek, povedali si vtipy, vypili pivo, pozerali na hviezdy a potom už len šup do postieľky. Nechýbal ani gitary tón v podaní Zdenky Kyselicovej a zopár menej či viac blekotajúcich spevákov.

Súbežne s tvorivými dielničkami sa konal aj druhý ročník Memoriálu Jožka Kráľa. Zmerali si v ňom sily najlepší šachisti OMD. Prvenstvo obhájil Feri, ktorý tak okrem pekného pohára získal aj vzácnu alabastrovú šachovnicu. O turnaji nájdete viac v rubrike „šport“. Súčasťou tábora bola aj Liga Beluškého motýľa v hre boccia. Zúčastnilo sa ho 28 hráčov a hrali v troch kategóriách. Prvú, BC-v (vozičkári) vyhral Maťo Unčovský pred Katkou Albertovou a Majom Klimčom. Druhú kategóriu BC-s (stoličkári) Indi Kondela pred Olinkou Králikovou a Stankou Fridrichovou. Tretiu, BC-3 (rúristi) vyhrala Erika Kostová pred Ferim Fábrym a Monikou Fridrichovou.

Tábor dal priestor aj turistom, ktorí siahli na dno rezerv svojich vozíkov a aj asistentov. Síce sme na to prišli až predposledný deň, ale hneď sme absolvovali dve túry. Táto druhá, technicky náročnejšia s nejasným koncom sa niesla v hesle: „ideme na hríby!“

Celý pobyt charakterizovalo bezoblačné počasie, kedy už ani slnko

nevládalo svietiť. Využili sme ochotu chatárov a polievali sme dav bažiaci po troche vlhky. Snaha Rádia Beluša zapojiť každého okoloidúceho do súťaže Miss mokré tričko sa stretol s veľkou odozvou.

A takto sa míňal deň za dňom, noc za nocou až prišiel posledný, rozlúčkový. Rozlúčkový aj s našimi úžasnými chátarmi Alenkou a Igorom, ktorí spolu s nami opúšťali chatu, kto vie, či sa znovu o rok spolu stretneme.

Lucika, job

Zodpovedný táborový team:

Joži Blažek - vedúci tábora, Alka Hradňanská a Lucika Mrkvicová - animátorky.

Ľubo Antol, Charlie Žitňanský - asistenti.

P.S. týmto, ako aj všetkým účastníkom patrí veľké „Ďakujem!“

job

Mládežnícky letný tábor pre ľudí s muskulárnou dystrofiou (22.7 - 29.7.2007)

Ako aj po minulé roky, sme sa my, mládežníci znova stretli v Beluškých Slatinách na chate Makyta v našom skvelom tábore v dňoch 22.-29. júla 2007. Malo to troška nádych symboliky, pretože to bol pravdepodobne (nie s určitostou) posledný tábor OMD v tomto krásnom prostredí. Niektorí účastníci sa poznali z predchádzajúcich akcií OMD a niektorí boli úplne noví v očakávaní, čo im tábor vlastne prinesie.

Celé to začalo v nedeľu, kedy sme sa všetci pomaličky schádzali z rôznych kútov Slovenska. Každý sa ubytoval a po večeri nasledoval zoznamovací večerok. Hrali sme hru kľbko, pri ktorej sa každý predstavil a povedal v krátkosti niečo o sebe. Potom sme si vyskúšali akú máme dobrú pamäť na svojich susedov s hrou bager. Tohto roku som sa rozhodol vyskúšať súťaženie počas tábora v skupinkách. Účastníci mládežníckeho tábora sa rozdelili na štyri skupinky. A tak vznikli Morskí vlci, A je to, Ohniví bizóni a Gladiátori.

Farby Ohnivých bizónov hájili Riško Hlinka, Viki Hagarová, Peter Lovaš, Majko a Majka Košťálovci, Milan Jakubček, Miško Machara, Barborka, Evka a Zuzka Gajdošové. Nerozlučná dvojica kamarátov z A je to... inšpirovala Roba Ďurkoviča, Stanleyho Minárika, Peťa Podhorského, Zuzku Sedlákovú, Michala Gabča, Peťa Hudečka, Denisku Šikulincovú, Romana Hutiru a Jarku. O nič horší názov si nevybrali ani mocní Gladiatori v zložení Miloš Valjent, Maťo Švaňa, Lacka Repková, Majka Janásková, Miňo Pahola, Janči Kuník, Indy Kondela, Miroslav Taraba, Miroslava Rumanová.

Samozrejme nemohli chýbať piráti v podobe Morských vlkov v skoro rodinnom združení, ktorého záujmy sa rozhodli hájiť Peťo a Martin Strapkovci, Milan st a Milan ml Tomovci, Michal a Sidónia Sekerášovci, Katka Albertová, Mirec a Mirka Bielakovci, Katka Labudová.

Do nového dňa sme priniesli veľkú aktivitu v podobe športových hier. Prvú súťaž s názvom Nájdi svojho motýľa sme odštartovali s veľkým nasadením. Dôležité bolo,

v čo najrýchlejšom čase nájsť svojich motýľov roztrúsených okolo chaty Makyta alebo priamo v nej. Každý hľadal, kde ho len napadlo, niektorí popri hľadaní hodili reč s dunčom. Najrýchlejší boli A je to... Neskôr nasledovala súťaž, pri ktorej si trebalo so zaviazanou čiapkou zapamätať vône a predmety. Ukázalo sa, že Stanley má najcitlivejší nos a ako jediný uhádol všetky vône a predmety. Po výdatnom obede a troške oddychu sme sa pustili do tvorenia kulís pre divadelné scény. Každé družstvo dostalo rovnaký počet tenkých predravených latiek, drôt a ostatné už ostávalo len na šikovnosti a fantázií členov jednotlivých družstiev. Spočiatku sa zdalo, že to nebude jednoduché, ale neskôr prišli skvelé nápady v podobe chalúpy (Gladiatori), lesnej chaty (Ohniví bizóni), sociálnej pracovníčky Marty a jej psa Dunča (Morskí vlci), či Kokso Mlynu (A je to...).

Večer sme sa troška odreagovali pri rytmoch slovenskej a zahraničnej muziky, kde vedenie prebral náš skúsený dancer Miloš Valjent. Miloš strhol väčšinu prítomných do víru zábavy a tanca.

Utorok sa niesol v duchu Makyta olympiády, kde sme si zmerali sily v šachu, dáme, jolíku, sedme, človeče, carcassone, ping-pongu, domine a trénovala sa boccia. Každý súťažiaci nehral len za seba, ale

hlavne pre svoj tím. Šach bol doménou Romana Hutryru a Milana Toma staršieho, ktorí sa spolu s Barborkou Gajdošovou postarali o remízové finále. Dámu vyhral v panáčikovom rozstrele Roman Hutryra. Jolík bol tuším

doménou Evky Gajdošovej alebo Zuzky Sedlákovie, ech keby ta pamäť moja lepšie slúžila. Kráľom človeče nehnevaj sa sa stal Miško Machara. Carcassone s famóznym finišom vyhral Stanley, keď sa pri konečnom zúčtovaní dostal z posledného miesta na čelo, naučil sa výborne farmárčiť. Ping-pong bol výhradnou doménou chalanov a zaslúženým víťazom bol Peter Lovaš. Večer sme si pozreli na projektore film Dejavu. Ku koncu filmu sa viac spalo ako pozeralo, snád jediný, ktorý vládol bol Janči.

V stredu sa zdalo, že nám počasie prekazí výlet do Piešťan, ale potom ako sme sa naložili do autobusu sa slniečko začalo na nás pekne usmievať. V Piešťanoch bol voľný program, ale skoro každý ho využil na prehliadku mesta, obchodov, parkov, či podnikov samozrejme s nealkoholickými nápojmi:-). Po návrate z výletu si každý podľa vlastného uváženia relaxoval a začal sa hrať boccia turnaj, ktorý sa dohrávala aj v nasledujúci deň.

Štvrtok pre nás priniesol troška pokojnejší scenár. Ručné práce s vajčkami, motýľmi a náramkami viedla naša Jarka. Chalani dohrávali bocciu, ktorú vyhral po nervydrásajúcom súboji Stanley. Poobede sme sa konečne dostali k dokončovacím prácam našej konštrukčnej tvorby. Vytiahli sme staré kufre plné starých látok a pustili sme sa do skrášľovania našich stavieb a stvorení. A tak sa zrazu bezduché konštrukcie menili na utešené chalúčky, kokso mlyn a našu Martu s jej spoločníkom Dunčom. Musím poznamenať, že sa mi táto časť zdobenia páčila najviac. Veľkí detailisti sa ukázali byť Gladiátori, ktorí vyrobili dokonca slnko, vtáčiu búdku, či plot. Vtákov mali okolo svojej poľovníckej chaty aj Ohniví bizóni. Keď som sa pýtal Maja Košťála, že prečo ležia na zemi, stroho mi odpovedal, že predsa okolo poľovníckej chaty to inak ani nejde. Oblieť Martu bol pre Morských vlkov troška problém, kvôli jej rozmerom istej zadnej časti tela, no a chudák alebo šťastný to pes Dunčo pôsobil pri svojej pani dosť vychrtlo. Večer sa podával guláš, rozmýšľali sme, že Dunčo už asi mäso dlho nevidel. A je to... si to perfektne premysleli a popri kokso-mlynskom kolese mysleli aj na zadné vrátko, ktoré majiteľ mlyna isto používa pri raziách kukláčov. Večer sme si spravili posedenie pri ohníku, pokecali sme si o Indyho rodnej zemi Peru, poopekali špekačky, porozprávali vtipy, kde hlavne perlil Robo Ďurkovič. Samozrejme sme si zaspievali, zase sa prejavil ako hlavný ťahúň Miloš Valjent, ktorý snád pozná všetky ľudové pesničky.

Nasledujúci deň sme zase prešli na športovejšiu nôtu, zasúťažili sme si v slalome pomedzi umelohmotné mineráلكove fľaše. Zahrali sme si hru deka a vyskúšali si pri nej postreh a pamäť na mená protivníkov. Šlo nám to celkom dobre, keďže sme sa stihli v predchádzajúcich dňoch perfektne spoznať. Poobede mala každá skupina za úlohu pripraviť si krátku večernú scénu za pomoci svojich diel, ktoré stvorili. Po večeri nasledovalo samotné divadlo. Zabavili sa pri ňom nielen diváci, ale aj samotní účinkujúci. Morskí vlci predviedli scénu o tom ako si Marta išla zarábať sociálnou prácou do Bratislavy a ako to chodí tam u nás na dedine, kde každý každého pozná. V scénke Gladiátorov sa uviedli vo výbornom svetle zohraté duo Marka, Jano a ich syn v podaní Jančiho, Indiho a Miňa. Pravdepodobne všetkých zapojili do scény o Jankovi Klingáčikovi. Majo Košťál zase hviezdil, lepšieho herca nepoznám, niekedy mám pocit, že sa mu nevyrovnajú ani v SOS. Výborný výkon podala aj Viki a pri výkone vlka Riška a sovy Miška Macharu, nám prechádzali zimomriavky po chrbte. Nakoniec sa predstavili vo veľmi presvedčivej scénke A je to... Starý mlynár a mlynárka v podaní Michala Gabča a Denisky Šikulincovej, či mladého dílera (Robo Ďurkovič) podávali perfektný príklad prečo sa neoplatí motať sa v drogovej brandži. Peťo Hudeček s Petrom Podhorským v rolách kukláčov to rozbalili pri prepade a všetko im zhabali, čo už s toľkým zbožím spravili, nevedno.

V sobotu si väčšina ľudí dorábala privesky z korálok, motýľe a dozdobovala vajíčka. Predsa len počas týždňa dostal každý zabráť. Poobedňajšiu prechádzku nám prekazil dážď. Dohrávali sa ešte finálové súboje niektorých disciplín našej olympiády väčšinou na chodbe, či v spoločenskej miestnosti. Večer ako býva zvykom na rozlúčkovom večierku, sa vyhlásili výsledky. Absolútnymi víťazmi sa stali s veľkým náskokom bojovníci s A je to..., druhí skončili Ohniví bizóni, tretí Gladiátori a poslednú priečku obsadili Morskí vlci. Za snahu však boli odmenení všetci rovnako, za čo patrí veľká vďaka našim sponzorom. Nasledovalo vyhlásenie výsledkov Boccia mini ligy a potom sme sa poďakovali manželom Vargoškovcom, za opateru ktorú nám poskytovali počas celých štyroch rokov organizovania našich táborov. Veríme, že sa im bude v budúcnosti dariť aj na inom mieste. Nechýbala ani torta a záverečná diskotéka, ktorá sa tiahla až do rána bieleho.

Ráno nastal čas na posledné spoločné raňajky, lučenie sa, výmenu kontaktov a želaní všetkého dobrého s prianím, aby sme sa zase takto spoločne zišli na podobnej akcii OMD. Chcel by som sa poďakovať všetkým zúčastneným za ich trpezlivosť, pochopenie, verím, že sa Vám páčilo, mne veľmi. Ďakujem aj mojim pomocníkom Jančimu, Lacke, Mirke, Katke. Bez ich pomoci, by to nebolo vôbec také jednoduché a veselé.

Dúfam, že tento tábor bol pre Vás príjemným odreagovaním od starostí a strastí

našho bežného života. Teším sa na ďalšie akcie, kde sa ako verím zase stretne.

Váš Mirec B

Zodpovedný táborový team: Mirec Bielak - vedúci tábora (a aj DJ), Lacka, Mirka, Katka, Janči - animátori. Všetkým hip, hip, hurá!

Ďakujeme sponzorom našich štyroch táborov:

Vydavateľstvo SLOVART a.s., DaVINCI spol.s r.o., Vydavateľstvo Mladé letá, Rádio 7,

Albi spol. s r.o., Tempo-Kondela, s.r.o - *Nižná*; Cukráreň Lonek - *Medvedzie*; Drogéria Celušáková - *Tvrdošín*; Bratton Žilko - *Tvrdošín*; US Kolečtiková - *Tvrdošín*; Rosetex Zoltán Bók - *Tvrdošín*; Kvetinárstvo Jozef Baránek - *Tvrdošín*; MSC Eugen Šiška - *Tvrdošín*; Keramika KUBO - *Tvrdošín*; Keramika Orava, p. Veselovská - *Tvrdošín*, Peter Banyák a ďalší anonymní darcovia

Vďaka ďalej patrí: Miškovi Sirvoňovi za vatry a zapožičanie príviesného vozíka - Dispečerovi SAD Ilava p. Šatkovi a šoférovi autobusu p.Ondriškovičovi - všetkým pomáhačom na našich táboroch - Viliamovi Frankovi za zapožičanie šachov na Memoriál J. Kráľa.

Tábory sme mohli zorganizovať vďaka podpore Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a financiám získaným z 2%.

Správa z Valného zhromaždenia NROZP

Valné zhromaždenie Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím sa konalo dňa 10. októbra 2007 v Bratislave.

Vyslovilo spokojnosť s podpísaním **Dohovoru OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím Slovenskou republikou**, ktorý hodnotí ako historicky najvýznamnejší medzinárodný dokument v oblasti obhajoby a uplatňovania práv ľudí so zdravotným postihnutím. NROZP v SR sa chce a je pripravená podieľať na jeho implementácii a monitorovaní jeho dodržiavania. Za týmto účelom prijala vlastný akčný program.

Účastníkov Valného zhromaždenia NROZP v SR uvítala na pôde Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny riaditeľka odboru integrácie osôb so ZP a sociálnych služieb Mgr. Lýdia Brichtová. Informovala o procese prípravy zákona o sociálnych službách a zákona o kompenzáciách, taktiež o príprave spoločnej rady vlády pre problematiku zdravotne postihnutých a seniorov, ktoré je zatiaľ iba v procese vnútorného pripomienkovania zákona.

Ing. Anna Joštiaková, generálna riaditeľka sekcie ekonomiky MPSVaR prezentovala zmeny v oblasti poskytovania výnosov ministerstva pre neziskové organizácie na rok 2008. Delegáti NROZP v SR schválili správu o činnosti za obdobie od ostatného valného zhromaždenia.

Za predsedu NROZP v SR bol opätovne zvolený doterajší predseda Branislav Mamojka (Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska)

Podpredsedami sa stali Iveta Mišova (Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím) a Monika Vrábľová (Slovenský zväz telesne postihnutých)

Členmi výkonného výboru sa stali Viliam Franko (Slovenský zväz telesne postihnutých), Tibor Kőböl (Organizácia muskulárnych dystrofií v SR), Eduard Šury (Slovenský zväz zdravotne postihnutých Martin) a Jaroslav Janovec (Slovenské hemofilické združenie)

Gizela Bašťovanská, Ľudovít Dojčan a Ľubica Výberalová sa stali členmi revíznej komisie.

Novým členom NROZP v SR sa stala Liga proti reumatizmu.

Asociácia nepočujúcich Slovenska, Asociácia organizácií sluchovo postihnutých v SR získali štatút pozorovateľa do vyriešenia vnútorných otázok organizácií.

Účastníci Valného zhromaždenia schválili **Hlavné úlohy a ciele NROZP** pre budúce obdobie. Valné zhromaždenie schválilo aj návrh **Akčného plánu implementácie Dohovoru o právach ľudí so zdravotným postihnutím.**

Počas rokovania Valného zhromaždenia prebiehala videoprojekcia o účasti zástupcov NROZP v SR na hromadnom zhromaždení na Road Point Schuman sa stalo ohniskom Kampane európskeho občianstva „1milion4disability“. Na zaver stretnutia Anna Reháková vyjadrila poďakovanie všetkým, ktorí svojim podpisom prispeli k podpore práv občanov so zdravotným postihnutím.

Za OMD v SR sa zasadnutia zúčastnili: **Andrea Madunová a Tibor Kőbol**

DystroRozhovor

V druhom DystroRozhovore Vám predstavíme predsedníčku novovzniknutého klubu Farfalletta Žilina **Majku Smolkovú**. Majka spolu s Ľubkou Škvarnovou sú „ťahúňky“ Dňa belasého motýľa v Žiline.

1. Kde si bola a čo si robila do roku kedy si vstúpila do OMD?

Fíííha... s údivom konštatujem, že som vlastne „30-ročné OMD - ske dieťa...“ Môj prvý kontakt s OMD bol totiž v čase, keď som chodila do 6. triedy ZDŠ na Mokrohájskej v Bratislave. Takže som si plnila bežné školské povinnosti, prežívala strasti i radosti ústavného života a mala veľké nadšenie zakaždým, keď zneli hity skupiny ABBA či Boney M. Vtedy mi prvýkrát prišiel domov bulletin MY-čko (t. j. predchodca dnešnej OZVENY). Prekvapilo ma nielen to, že mi ho poslali bez nejakého môjho podnetu, ale zaujal ma hlavne svojím obsahom. A hoci sa tam nič nepísalo o mne, veľmi silno som vnímala, že je to o mne... Konečne som sa začala dozvedieť niečo o svalovej dystrofii a o tom ako s ňou žiť...

Pamätám si, že odosielateľom bola Eva Müllerová z Prievidze. Nepoznám ju a dodnes neviem, ako prišla k mojej adrese, ale rada využívam túto príležitosť, aby som sa jej za to poďakovala, pretože mi otvorila dvere do OMD a pomohla tak rozšíriť moje obzory.

2. Čo robíš, čím sa zaoberáš?

Teraz som plne zaujatá aktivitami v našom klube, ktoré sa točia okolo boccia, navštevujem kresťanské spoločenstvo a keď mám príležitosť, tak si zvyšujem počítačovú gramotnosť. V letnom období sa vytešujem zo skalničiek pod mojimi oknami alebo prechádzkami v prírode.

3. Prezrad' niečo zo svojho súkromia... kde bývaš?

Pred štyrmi rokmi som dostala bezbariérový byt a zároveň príležitosť žiť samostatne len s pomocou osobných asistentiek. Bola to pre mňa veľká výzva a užila som si ju plnými dúškami i napriek tomu, čo som prežila. Dnes to striedam s častým pobytom v Ošadnici u mamy, kde mi naši vytvárajú silné zázemie a kde si môžem vychutnávať kludový režim.

4. Povedz niečo o klube...

Klub bol založený 21. 1. 2007. Začiatky boli ťažké a skromné. Jediné, čo sme mali v rukách bola zakladajúca listina a jedna sada bocciových loptičiek, ktoré nám poskytlo OMD. Až v máji, keď Žilina obnovila grantový systém, sa naskytila príležitosť získať finančné prostriedky na rozbehnutie našich športových aktivít. I napriek veľkej časovej tiesni sa podarilo vypracovať projekt pod názvom „Boccia - to je šport pre nás!“

Vďaka tomu nám mesto schválilo grantovú dotáciu vo výške 40.000,-Sk. Kým sme ju však mohli čerpať, pomohol nám 20.000,- ový príspevok z našej OMD-ečky. A tak sme mohli začať s tréningami. Pre nedostatok vhodných priestorov sme museli trénovať na viacerých školských chodbách. Napokon sa nám podarilo získať vyhovujúcu telocvičňu na dlhšie obdobie. Poskytli nám ju v cirkevnej škole Kráľovnej pokoja v Žiline Na Závaží. Takže pozývame medzi nás všetkých záujemcov a priaznivcov boccie vždy v piatok od 16,30 h.-19,00 h.

Pre aktuálnosť termínu tréningu je vhodné sa kontaktovať na tel. č.: 0907478002, 0903021213.

Radi spomíname na neoceniteľnú pomoc a výdatnú účasť saleziánskych dobrovoľníkov z DOMKY v Žiline počas Dňa belasého motýľa. Za jej sprostredkovanie sa chceme poďakovať Darinke Černikovej. Opäť sme ju oslovili k ďalšej spolupráci a zdá sa, že z niektorých „motýľových dobrovoľníkov“ sa vykuklili dobrovoľníci zrelí aj na bocciiu.

Každá ruka a noha je u nás vítaná, preto pozývame všetky pomocichtivé spriaznené duše medzi nás.

5. Čo rada počúvaš?

Odchovaná som na skupine ABBA, ale vypočujem si aj klasiku a páči sa mi gospel.

6. Čo Ty a Tvoje cestovateľské chodníčky?

Vďaka kresťanskému združeniu Samaritán, obetavosti a pomoci ich dobrovoľníkov som navštívila rôzne zahraničné púte pre vozičkárov, Izrael, Chorvátsko, Lurdy, Poľsko.

7. Oblúbená farba, kniha, jedlo?

Farba? biela, smotanová ... kniha? Biblia a jedlo? No ako pravá Kysučanka, tak halušky so slaninkou a zemiakové placky :-)

8. Pozeráš Superstar?

Samozrejme, mojim favoritom je Vierka Berkyová :-), smsky jej zatiaľ ale neposielam :-)

9. Čo Ťa v poslednej dobe najviac potešilo?

:-) včerajšie zasklenie okna. Udialo sa tak po štyroch mesiacoch po jeho rozbití kameňom jedného 5-ročného neviniatka:-)

10. Ktoré želanie Ťa napadá ako prvé?

Je to skôr túžba. Jediná. Mať veľa síl na uskutočňovanie mojich plánov.

11. Ešte klasická otázka na záver každého DystroRozhovoru. Vieš číslo svojho členského preukazu? Sleduješ DystroLotériu? A vyriekni 6 šťastných čísiel.

Ak sa nemýlim, tak je to číslo 186 a na DystroLotériu samozrejme mrkám. Výhra vždy poteší...

222, 59, 189, 372, 421, 535.

Našej Majke ďakujeme za rozhovor, prajeme všetko dobré a hlavne mnoho tých spomínaných síl.

DystroLotéria

Aj v minuloročnom dvojčíslu sme oznámili šesť čísel spomedzi všetkých členských preukazov nášho združenia. Ozval sa nám jediný: **Radovan Sekerák (181)**.

Ešte plníme „rest“ z čísla 1 Ozveny, ospravedlňujeme sa a žreby posielame aj **Dušanovi Hradskému (545)**. Blahoželáme!

Zopakujme si pravidlá Dystrolotérie. Každý člen OMD má členský preukaz a každý členský preukaz ma svoje číslo. A práve z týchto čísel žrebujeme šesť a budeme čakať. Čakať, kto sa nám prihlási, že sme vyžrebovali jeho číslo. Iba tomu, kto sa prihlási pošleme stieracie žreby v hodnote 100 Sk. A môžete vyhrať milióny!

A kto si nevšimol, že sme vyžrebovali číslo jeho členského preukazu?

Dait Martin (39), Kottová Mária (260), Grichová Anna (321), Kancková Jana (445), Pavlíková Jana (534) Tak priatel'ia, zapamätať a nabudúce sa ozvite!
Nové čísla vyžrebovala Majka Smolková: 222, 59, 189, 372, 421, 535.

Premiér Fico prispel na nákup auta pre imobilného Tisovčana

Takto znel titulok v novinách. Keďže obdarovaného Tisovčana poznáme, je našim členom, rozhodli sme sa Vám priblížiť viac zo zákulisia a poodhaliť príbeh Milana Toma.

Miňo, ako ho voláme, patrí medzi tých, ktorým zákon o sociálnej pomoci, po novele pod taktovkou pána Kaníka neumožňuje získať príspevok na kúpu osobného motorového vozidla. Napriek potrebe prepravovať sa k lekárom, napriek spoločenským a kultúrnym aktivitám, ktoré tento mladý muž potrebuje absolvovať, nemá nárok, nespĺňa podmienku: nie je zamestnaný, nepracuje. Neznalý veci by si povedal, áno, keď nepracuje a neštuduje, tak na čo mu bude auto, nech sa snaží... (asi takto to pán Kaník myslel, keď spomínaný zákon zmenil).

Životné osudy sú rôzne a naozaj žijú medzi nami ľudia, ktorým ťažké zdravotné postihnutie nedovoľuje byť pre spoločnosť prínosom prácou alebo štúdiom. Aj Miňove zdravotné ťažkosti sú takéhoto charakteru. Po ťažkom úraze v dvanástich rokoch sa jeho stav fakticky zhoršuje a pri „živote“ ho držia iba lieky a špeciálne injekcie, ktoré mu vpichujú do poškodeného svalstva na neurologickej klinike v Bratislave a účinok ktorých mu na určitú dobu pomôže od neznesiteľných bolestí a kŕčov.

Miňo napriek svojmu údely, je chalan optimisticky naladený, zaujíma sa o nové veci, sleduje, čo sa deje okolo neho, je komunikatívny a spoločenský. Skúste však bez auta, na ktoré ste bytostne odkázaný udržiavať spojenie so svetom, s kamarátmi, spoznávať nové veci. Svet sa Vám zúži na okolie domu a nevyhnutné návštevy po lekároch. Staré auto, ktoré rodina vlastnila už bolo životu nebezpečné a prepravovať v ňom ťažko postihnutého chlapca by bolo obrovské riziko.

Miňovi bolo jasné, že keď bude čakať so založenými rukami, k autu sa nijako nedopracuje. Rodina na kúpu nového nemá, veď len mesačné doplatky za jeho lieky sa šplhajú do tisícov, odkladať nie je z čoho. Mamina je na invalidnom dôchodku, jediným zarábajúcim členom rodiny je otec. Pri jednom stretnutí s tisovským primátorom pánom Petrom Mináčom ho Miňo poprosil o pomoc pri hľadaní sponzorov, ktorí by mu mohli prispieť na kúpu auta. Primátor pomoc prisľúbil, ale ani jemu, ani Miňovi sa nepodarilo získať pre túto myšlienku žiadneho sponzora.

Po istom čase sa v Tisovci konal predvolebný míting pred komunálnymi voľbami, na ktorom sa osobne zúčastnil aj premiér Fico. Keď nastala možnosť otázok z publika, Miňova mama sa spýtala pána premiéra, či vie o tom, že zákon o sociálnej pomoci neumožňuje, aby ťažko postihnutí ľudia dostali

príspevok na kúpu auta, napriek ich odkázanosti, keď nespĺnia podmienku zamestnania alebo štúdia...Premiér prisľúbil, že sa s pani ministerkou sociálnych vecí na túto skutočnosť pozrie a prisľúbil nápravu a osobnú pomoc Miňovi. Pred niekoľkými stovkami ľudí prisľúbil, že finančne pomôže pri kúpe auta. O jeho prípade už bol informovaný od pána primátora.

Po ústnom prisľúbe, napísal Miňo písomnú žiadosť na Úrad vlády SR, po nejakom čase však prišla zamietavá odpoveď. Sklamanie bolo obrovské... nádej vliat opäť tisoovský primátor a s novou žiadosťou urgoval veci na Úrade vlády. Potom prišiel list, v ktorom sa písalo, že na kúpu auta im z rezervy Úradu vlády SR bude poskytnutá suma 250.000 Sk! Radosť nemala konca, pozbierali sa zvyšné peniažky a po takmer roku vybavovačiek a boja pred Tomovými stála krásna červená Fabia.

Kto ešte prispel?

- primátor mesta Tisovec Milan Mináč s manželkou sumou: 10.000 Sk
- vo verejnej zbierke občania mesta Tisovec prispeli: 5.000 Sk
- deti so ZŠ V. Klementisa darovali dobrovoľné vstupné na večierok: 2.000 Sk
- diskotéka zorganizovaná na tento účel Agentúrou Agrum Music- výťažok zo vstupného: 5.000Sk
- rodina Tomových si doplatila zvyšných 80.000 Sk.

Napriek šťastnému koncu si Miňova mama v telefonickom rozhovore pozvdychla: „Bola by som radšej, keby sa zmenil zákon a pomocou príspevku sa k autu dostali všetci, ktorí podobne ako Miňo auto nevyhnutne potrebujú. Hádám raz takáto doba nastane.“

Prípravok Flavon zlepšil stav u DMD

Milí členovia OMD, viem, že mnohí z Vás majú rôzne ťažkosti a zdravotné problémy, preto si myslím, že budete radi, ak sa podelím s Vami s mojou dobrou skúsenosťou s jedným preparátom.

Môj syn Roman má už niekoľko mesiacov podpornú pľúcnu ventiláciu, napriek tomu, že jeho stav v dôsledku dystrofie nebol až taký vážny, dokonca ešte chodil. Napriek tomu

v dôsledku dýchacích ťažkostí bol napojený na dýchací prístroj a odporúčaný do domácej starostlivosti.

Jeho ďalšie ťažkosti začali asi mesiac po tom, ako sme absolvovali pobyt na ARO-e, na ktorom mu zaviedli kanylu. Nastal problém s dýchaním, vytvoril sa mu opuch okolo kanyly, ktorý zapríčinili bacily, ktoré ešte v dýchacích cestách zostali. Nasledovala drastická liečba antibiotikami, ktorú nasadila pani primárka Orlická. Liečba bola úspešná, ale... imunitný systém sa nám zhoršil. S tým mal Roman problémy aj predtým, bol veľmi často chorý. Hľadali sme preto možnosti, ako zlepšiť imunitný systém a nezaťažovať žalúdok, lebo nechcel jesť, denne sme odšŕavovali čerstvé ovocie a zeleninu.

Jedného dňa nás navštívila zázračná masérka Evička. Ja ju volám „zázračná“, lebo má veľký dar od Pána Boha. Ona nám poradila **výrobok Flavon, ktorý posilňuje imunitu a je prospešný v mnohých oblastiach. Vyrába sa v Maďarsku.**

Po mesiaci sme mali výborné výsledky krvi a Roman začal jesť. Mal výbornú náladu a napriek svojmu údelu bol plný elánu. Flavon užíval teda ďalej. Pri pravidelnej hygiene som zistila, že začal priberať, chrbát aj ruky sa mu obalili, už nebol len kosť a koža. Evka sa nám priznala, že ho liečila aj svojou energiou. Pred mesiacom sa Roman postavil na nohy, nestál dlho, ale pre nás to bol obrovský pokrok. Plakala som od šťastia!

Ak teda môžem, chcem aj Vám tento výrobok odporúčať, pretože my s ním máme naozaj výborné skúsenosti.

Touto cestou chcem ešte poďakovať pani primárke Orlickej z ARO-a v Galantskej nemocnici a celému kolektívu. Nebyť týchto ľudí, ktorí v ťažkých chvíľach stáli pri nás, nemohli by sme sa dnes chváliť takým úspechom.

Samozrejme ďakujem aj OMD, ktorá nám pomohla s kontaktmi na dodávateľa dýchacích prístrojov a zabezpečila odsávačku hlienov.

Obrovská vďaka všetkým, ktorí nám pomáhali a dodnes pomáhajú prežiť.

rodina Biliková z Veľkých Úľan

Pozn. redakcie:

Ak by ste sa chceli skontaktovať s pani Bilikovou a informovať sa viac, napíšte jej na adresu: mazu1@azet.sk alebo zavolajte do OeMDečka, s jej súhlasom Vám poskytneme telefonický kontakt.

PodĎakovania

OMD,

chcem sa úprimne poďakovať všetkým, ktorí prispeli k tomu, aby ste vyhovelí mojej žiadosti a poskytli mi nemalé finančné prostriedky na doplatok za električný vozík od firmy Reha. (40.000 Sk)

V súčasnosti už vozík mám a pomaly si naň zvykám, verím, že naplní moje potreby a očakávania.

Ešte raz ďakujem za preukázanú pomoc a prajem vám všetkým veľa zdravia, potrebných síl a úspechov vo všetkom čo robíte.

S pozdravom ostáva a na ďalšie stretnutie sa teší **Mária Tomášková** zo Žakoviec

Čauky OMD-ďáci, čauky OZVENA,

už sa Vám chystám napísať tak dlho, že to pomaly stráca aj na aktuálnosti, no čo narobím? Hlavne, že napokon napíšem, no nie?

Presnejšie, píšem Vám už tri mesiace, pretože práve od vtedy sa v mojom živote stala taká malá, no zato výrazná zmena. No podme poporiadku.

Všetko sa to začalo minulého roku, keď som bola v Beluškých Slatinách na tematickom tábore a po prvý raz v živote (je to na smiech, ale pre mňa to bolo fakt prvý raz, to máte tak keď žijete v dedine, ktorá je takmer na konci sveta), som mala možnosť stretnúť sa s elektrickým vozíčkom. Bolo to niečo super; vidieť, ako sa to samo hýbe a vy si pri tom kľudne sedíte! Aj som trocha závidela, keďže mne pri presune na mechanickom musel pomáhať oco alebo mama. A vtedy som sa pevne rozhodla. Aj ja taký chcem!

Keď sme sa spolu so sestrou a rodičmi po týždni vrátili domov prešlo ešte pár týždňov kým som si to všetko nechala poriadne prejsť hlavou a navyše sme v tej dobe prerábali troška dom, takže aj to spomalilo moje rozhodovanie. No hneď len čo sa všetko dalo do poriadku pustila som sa do toho.

Vzala som do rúk môjho kamoša mobila a začala písať SMS, ktorá by bola stručna a pritom jasná a poslala ju Jožkovi Blažekovi.

Týmto by som sa mu vlastne chcela aj veľmi pekne poďakovať, pretože ani som sa nenazdala a začali mi chodiť poštou všelijaké ponuky z firiem, ktoré také vozíčky vyrábajú a ja som si mohla medzi nimi nájsť tú svoju „mašinku“, ako ho volám. Dík Jožko!

Zapáčil sa mi Qicke Samba z firmi MEDICCO a som im vďačná, že i napriek niekoľko hodinovej ceste prišli k nám, aby som ho mohla vyskúšať hoci vôbec nebolo isté, či mi ho poisťovňa preplatí. Našťastie preplatila, hoci trvalo celé mesiace, kým som pochodila všetkých lekárov, alebo presnejšie, kým ma objednali na vyšetrenie a vlastne sa dohodli, ktorý bude vypisovať ten hlavný papier. Nakoniec sme prišli na to, že hlavné papiere dáva poisťovňa, takže milým lekárom, či vlastne lekárkam, riadne uschli perá. A práve z poisťovne, ktorej som sa strachovala, že to bude najdlhšie naťahovať, mi hneď na druhý deň, čo sme na ňu odniesli papiere, zavola sám pán Prokopovič, ktorý tam šéfuje (titul spomínať radšej nebudem, aby som to nedoplietla), zavola, že si môžem objednať mašinku. To ráno som nevedela, či plakať alebo sa smiať. Asi to aj to.

Hneď som aj volala pani Václavkovej-Konrádovej z MEDICCA, že ho môžu doviezť, a tak trocha sa jej tu aj ospravedlňujem, lebo mi bolo dlho čakať, takže som dosť často volala; Už ho máte? Už prišiel? Museli ho totiž doviezť až z Anglicka, keď sa nemýlim, a napotvoru práve vtedy tam mali záplavy, takže asi preto to trvalo skoro ďalší mesiac, kým mi stál na dvore.

No napokon som sa predsa len dočkala a teraz, keď neprší, alebo nie je veľmi chladno, hneď uháňam po našej dedine a cítim slnko na tvári. Škoda, že už je jeseň, lebo to je počasie nie pre mňa, no ja si počkám na ďalší rok a len čo vykukne slnko z pod perín vyjdem aj ja z domu!

Tak, a to je už koniec môjho listu. A prečo som Vám ho vlastne písala? Rada by som sa ešte raz touto formou poďakovala všetkým spomínaným a odkázala im, že sú to správni ľudia a v tom, čo robia by nikdy nemali prestať.

Majte sa fajn a užite si Vianoce. Ja a sestra sa na ne už mooc tešíme! Páá.

Erika Kostová z Kurova

Erika je druhá zprava

Ahojte priatelia z OMD!

Ahoj priatelia OMD,

Snečné letné dni sú už bohužiaľ za nami a dúfam v každom z nás zostali pekné spomienky na letné chvíle a zážitky, v niektorých aj cestovateľské.

Rada by som sa s Vami podelila o pár postrehov z môjho turistického výletu v Tatrách. Cez leto mi môj kamarát Indi povedal, že v Tatrách odštartovali túto letnú sezónu akciu Tatry bez bariér a sprístupnili lesnú trasu, ktorú zvládnu aj vozíčkari (zhodou okolností som reportáž o otvorení turistického chodníka videla v televíznych novinách) a navrhol mi, či by sme si urobili výlet do Tatier a zároveň prešli spomínaný chodník a tak na vlastné oči videli ako je upravený pre vozíčkarov. Pár dní pred našim výletom som sledovala počasie s Durom Mokrym, aby nám v stane náhodou nekvapkalo na hlavy:, pretože sme sa aj rozhodli stanovať v kempingu. Predtým som si už vyskúšala noc v stane s kamoškou Mirkou Gombárovou v Belušských Slatinách, aby som bola fyzicky pripravená aj na oziabanie nôh v noci. Dňa 14.augusta sme vyrazili s Indim na 3-dňový turistický výlet, ktorý sme nazvali Expedícia Tatry 2007 (názov sa zrodil pri uložení fotiek do notebooku). Spomeniem, že mám svalovú atrofiu a pohybujem sa len pomocou vozíka, napriek tomu som neváhala bývať v kempingu a ani som veľmi nerozmýšľala ako to budem zvládať. V 1. deň po príchode do Tatier sme sa vybrali na prechádzku okolo Štrbského plesa. Chodník je úplne prechodný pre vozík, nie sú tam väčšie kamene, takže nebol by problém prejsť ho aj na elektrickom vozíku. Večer sme zaliezli ako krtkovia do malého zeleného stanu v Eurokempingu v Tatranskej Lomnici . Na moje veľké potešenie som sa v kempingu dostala do umyvárky , aj na WC-ko (bol len jeden schod a s užším vozíkom sa dostanete na WC, aj sprchovanie, ak si

so sebou zoberiete plastovú stoličku sa dá zvládnuť). Takže poviem vám kemping takmer bezbariérový. Na 2.deň sme sa vybrali s lanovkou z Tatranskej Lomnice na Skalnaté pleso. Terén okolo plesa je značne kamenistý, ale s pomocou ochotných ľudí pomôcť sa aj ten dá z časti prejsť. V tento deň sme si naplánovali aj stretnutie s kamarátom Ferim z Tatranskej Lomnice, ešte šťastie, že býva v Tatrách, lebo na ceste späť k lanovke sa mi stala nemilá príhoda, pokazil sa vozík a len vďaka Feriho otcovi ho mám opravený. Dnes sa nad tým zasmejem, ale vtedy mi nebolo všetko jedno a ďakujem im za pomoc. V posledný 3.deň sme sa vybrali zdolať vytýčený cieľ našej expedície turistickú trasu pre hendikepovaných z Hrebienka na Rainerovu chatu. Autom sme zaparkovali len pár metrov od začiatku chodníka, ktorý je vyznačený charakteristickým symbolom vozíčkára, a hor sa na túru. Ak, by ste sa v budúcnosti vydali na tento chodník nenarazíte na strmé výstupy, chodníky sú upravené špeciálnou technológiou, vďaka ktorej je terén mierne hrboľatý, v niektorých úsekoch kopcovitejší, ale nehrozí, že by sa doň vyjzdili koľaje, prípadne by ste s kolieskami vozíka zapadli do štrku. Absolvovať trasu s elektrickým vozíkom by som však neodporúčala, lebo predsa len na štrkovitom teréne sa šmýka. Chodníkom sa dostanete k Rainerovej chate, a ďalej pokračuje len pre chodiacich, škoda, lebo ďalej sú vodopády, jedine keby som tak mala vzdušný aeroplán. A tu sa končí naša Expedícia v Tatrách, ktorá klapala ako hodinky, aj keď s menšími problémami, ktoré sa však všetky zvládli, a počasie nám celý čas prialo, slniečko hrialo. Musím však aj napísať, že bohužiaľ v Tatrách je problém s bezbariérovými WC, takže milí čitatelia odporúčam do ruksaku ku chlebíku a paštékam prípadne pribaliť aj pampersky:(ja som to riešila tak, že som bola stále mierne dehydrovaná). Takže milí priatelia, aj napriek bariéram hor sa do sveta!

Katka Albertová

PS: Na záver chcem poďakovať hlavne Indimu, že sa nám výlet podarilo tak fajn uskutočniť, a že počas celého nášho výletu mi bol oporou a pomáhal mi.

Cesta po Európe

Keďže som sa ani nie pred týždňom vrátil s dovolenky po Európe, chcel by som Vám napísať ako to asi vyzerá s bariérovosťou v hlavných mestách Poľska, Nemecka a Českej republiky. Som vozíčkar a pohyboval som sa na mechanickom vozíku za pomoci mojich priateľov.

Začnem Varšavou, toto mesto je pre mňa veľkou záhadou. Totiž počas dvoch dní, ktoré som tam strávil, som nevidel ani jedného vozíčkaru. Možno to bola náhoda, možno tam nechodia von, neviem si to vysvetliť. Čo sa týka dopravy, používal som metro a bezbariérové autobusy, ktorých je vo Varšave dostatok, ale môže sa stať, že niektorý autobusový spoj nebude bezbariérový. S metrom taktiež nebol problém, nakoľko boli všade výťahy, ale platí sa zaň rovnako ako platia zdraví ľudia (stálo 8 zlotých za 24 hodinovú peramentku). Ak sa vyberiete do Varšavy odporúčam Vám ísť si pozrieť hlavne **palác kultúry**, ktorý je prístupný aj pre vozíčkarov, do vstupnej haly sa dostanete bočným výťahom a ďalej Vám pomôže personál, majú k dispozícii aj schodolez, neskôr sú už samé výťahy. Z tohto paláca je výhľad na celé mesto. Ak sa Vám bude zdať mesto príliš hlučné odporúčam Vám ísť si pozrieť park, v ktorom sa nachádza takzvaný **Zámok na jazere**. Ak by som mal dať známku, tak za bezbariérovosť a prístupnosť pre vozíčkarov by som dal tomuto mestu dvojku. Čo sa týka pamiatok, zaujímavostí a kultúry by som mu dal známku 2/3.

Berlín, jednoznačne najúžasnejšie mesto, v ktorom som zatiaľ bol. Absolútne bezproblémová doprava, pri ktorej sa na prvé miesto dáva dôraz na vozíčkarov. Je vidieť ohromný rozdiel v sociálnej sfére aj keď domáci hovoria, že sa to začína zhoršovať a začínajú si aj oni doplácať za pomôcky. Napriek tomu som videl veľa vozíčkarov na elektrických vozíkoch, ktoré boli výbavou na vysokej úrovni. Nebol problém stretnúť vozíčkaru, ktorý mal elektrický vozík aj na pohybovanie sa a aj na podporné pľúcne dýchanie SPOLU! Vtedy som si spomenul na Robka Rubinta, jemu by sa taký isto zišiel. Pohyboval som sa skoro stále metrom, v Berlíne sú dva druhy metra jedno podzemne U-Bahn a jedno nadzemné S-Bahn. Obidva sú prispôbené vozíčkarom (taktiež sa platí 3,5 eura na permanentku 24 hodinovú), ja som vlastne v Berlíne asi nenašiel stanicu metra či autobusu kam by sa vozíčkar nedostal. Ak nerátam známu Berlínsku vežu, je tam síce pár schodov a potom výťah, ale vraj kvôli bezpečnosti, keďže únikový východ je po vyše 3 tisíc schodoch, ma tam nepustili... Vynahradil som si to však vo vládnej budove Bundestagu, kde je postavená vysoká bezbariérová kupola, odkiaľ je tiež perfektný výhľad na celý Berlín. Ak ste na vozíku, treba ísť pod schody, sprava je tam osobitný prístup, kde Vás len prekontrolujú, či náhodou nemáte nejaké zbrane. Ďalej som navštívil Antické múzeum, ktoré je čiastočne bezbariérové, treba sa zmieriť s tým, že priamo v ňom sa kde tu nájde zo 5 schodov, na električku tam neodporúčam ísť. Kultúrny

zážitok je však vynikajúci. V Berlíne by ste nemali vynechať ani prehliadku modernej časti Berlína **Postdammer platz**. Je to spektrum moderných stavieb, mrakodrapov, reštaurácií, kín, bytových a kancelárskych priestorov, ktoré sú úplne bezbariérové. Ja osobne som navštívil 3D kino IMAX, kde Vám pracovníci kina ochotne pomôžu až do kresla, je tam veľa silákov. Sú tam však hore špeciálne miesta pre vodičkarov, ale kreslo je kreslo, čo Vám budem hovoriť. Kostoly resp. katedrály, sú taktiež bezbariérové. Samozrejme všetko som navštíviť za tie tri dni nestihol. Verím, že sa tam ešte v budúcnosti vrátim. Poďme k známkam, bezbariérovosť a prístupnosť 1, pamiatky zaujímavosti a kultúra 1- (mínus za to, že tam bolo pár schodíkov v múzeu)

Praha, tú možno poznáte viacerí, ale pre mňa to bolo po prvýkrát. Treba rátať s tým, že je to v prvom rade historické mesto, čiže tých bariér tam bolo troška viac ako v predošlých dvoch mestách, ale dalo sa. Použil som metro, ale treba si dobre všímať mapku metra, na ktorých zastávkach sú výťahy pre vodičkarov, s troškou kombinácií sa dá dostať na všetky dôležité miesta. Metro je pre vodičkarov „zadara“. My sme odstavili auto na Smíchove a odtiaľ sme šli metrom, vyšli sme sa tak zápchať v uliciach Prahy, samozrejme, že záleží odkiaľ prídete. Prešli sme od Václavského námestia cez Prašnú bránu k orloju, na Karlov most a odtiaľ na Hradčany, kde je krásny výhľad na Prahu. Treba sa pripraviť na dlhé stúpanie, táto trasa sa dá prejsť aj s električkom. V meste je príliš veľa obchodíkov, väčšina má nejaký ten schodok, keďže sú v starom meste. Ešte by som sa chcel dostať na nejaké podujatie v Sazka aréne. Navštívil som ešte Saudkovu výstavu, dostal som sa tam len kvôli tomu, že bol so mnou Janči. Viem, že toho nie je moc, ale viac sme v Prahe nestihli. Ak by som mal dať známku, tak za bezbariérovosť a prístupnosť 3, čo sa týka pamiatok zaujímavosti a kultúry 2. V Prahe sa dá toho vidieť oveľa viac ako vo Varšave, ale je to oveľa horšie s bariérovosťou a osobne si myslím, že ešte bude chvíľku trvať, pokiaľ sa tam bude môcť vodičkar bezproblémovo dostať na tie najzaujímavejšie miesta.

Ubytovanie sme mali zabezpečené u našich priateľov, preto som nenapísal aké to bolo s ubytovaním a stravou. Najdrahším mestom je jednoznačne

Berlín, ale stojí to za to. Keďže sme šli autom, odporúčam pre takých odvážlivcov ako sme my, odparkovať auto na okraji mesta, najlepšie na strážených parkoviskách, nie je to síce zadarmo, ale keď vidia, že ste na vozíku dávajú výrazné zľavy. My sme boli piati a náklady na jedného človeka nás vyšli na takých 4 tisíc korún aj s darčekom za celú 10 dňovú cestu. Čo sa týka hodnotenia, je to veľmi subjektívne, je možné, že sa Vám nebude páčiť, ak máte iné zážitky, neváhajte a napíšte do Ozveny. Na záver len malé povzbudenie, nebojte sa cestovať mám to odskúšané aj s vlakom a zájsť sa dá naozaj všade).

Mirec Bielak

Opatrovatelia - čo robiť, ak chcete, aby za Vás poistné na dôchodkové poistenie platil štát

Podľa zákona o sociálnom poistení od 1. augusta 2006 platí štát poistné na starobné poistenie, poistné na invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity za **fyzickú osobu, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok za opatrovanie** podľa zákona o sociálnej pomoci.

• **Aké podmienky musí poberateľ tohto príspevku spĺňať, aby poistné za neho platil štát?**

– Fyzická osoba, ktorá poberá peňažný príspevok za opatrovanie, sa poistencom štátu stane, ak:

- má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec, ako samostatne zárobkovo činná osoba, ako fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa do šiestich rokov jeho veku, ani ako fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom po dovŕšení jeho šiestich rokov veku do osemnástich rokov jeho veku,
- nemá priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok,
- nedovŕšila dôchodkový vek,
- podá prihlášku na dôchodkové poistenie.

• **Kde a ako sa možno prihlásiť na dôchodkové poistenie?**

– Poberateľ peňažného príspevku za opatrovanie podáva prihlášku na dôchodkové poistenie osobne v pobočke Sociálnej poisťovne, ktorá je miestne príslušná podľa miesta jeho trvalého pobytu, alebo ju pobočke odošle poštou. Prihlasuje sa prostredníctvom tlačiva **Registračný list fyzickej osoby**, ktoré mu poskytne pobočka Sociálnej poisťovne alebo ktoré si vytlačí z internetovej stránky Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk (časť Formuláre). Pri podaní prihlášky preukáže poberanie príspevku za opatrovanie aktuálnym potvrdením príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý mu ho poskytuje.

• **Ako dlho je poberateľ príspevku za opatrovanie dôchodkovo poistený?**

– Dôchodkové poistenie vzniká odo dňa prihlásenia sa na toto poistenie, najskôr odo dňa podania prihlášky. Ak sa poberateľ príspevku na dôchodkové poistenie neprihlási, doba poberania tohto príspevku sa mu na dôchodkové účely nezhodnotí.

Dôchodkové poistenie zaniká dňom skončenia poskytovania príspevku na opatrovanie, najneskôr dňom získania 12 rokov tohto dôchodkového poistenia. Do obdobia 12 rokov sa zahŕňa aj obdobie dôchodkového poistenia z dôvodu riadnej starostlivosti o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom od 6 do 18 rokov jeho veku.

• **Kedy a ako sa poberateľ príspevku za opatrovanie odhlasuje z dôchodkového poistenia?**

– Po skončení poberania príspevku za opatrovanie je fyzická osoba, za ktorú platil poistné na dôchodkové poistenie štát, povinná sa z tohto dôchodkového poistenia odhlásiť, a to do **8 dní od ukončenia poberania**

príspevku. Odhlasuje sa prostredníctvom rovnakého tlačiva, ako sa na poistenie prihlasovala - teda prostredníctvom tlačiva **Registračný list fyzickej osoby**. Pri prihlasovaní v ňom vyznačí krížik v rubrike prihláška, pri odhlasovaní v rubrike odhláška. Odhlasuje sa v miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne.

(Zdroj www.socpoist.sk)

Zamestnanec - poberateľ invalidného dôchodku posúdený pred 1. januárom 2004.

Veľa klientov sa na nás obracia s problémom, že ich zamestnávateľ od nich požaduje rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku, kde je percentuálne vyjadrený pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Ide o to, aby si zamestnávateľ mohol uplatniť znížené odvody za zamestnanca - poberateľa invalidného dôchodku. Tu sa zamestnanec dostáva často do problémov, pretože veľa poberateľov invalidného dôchodku takéto rozhodnutie nemá z jednoduchého dôvodu, boli posúdení a uznaní za invalidných ešte pred 1. januárom 2004 a vtedy sa invalidita posudzovala podľa iných predpisov a nevyjadrovala sa v percentách.

Ani kontrolná zisťovacia prehliadka na Sociálnej poisťovni neprinesie týmto zamestnancom žiadny výsledok, pretože ani z tejto prehliadky sa nevydá rozhodnutie, iba sa skonštatuje, či trvá nárok na invalidný dôchodok alebo nie.

Stanovisko Sociálnej poisťovne k tomuto problému (vyberáme)

Nakoľko invalidný dôchodok bol priznaný podľa predpisov platných pred 1. januárom percentuálna miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nebola určená.

Podľa ustanovenia § 263 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, invalidný dôchodok a čiastočný invalidný dôchodok, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za invalidný dôchodok podľa tohto zákona v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003 a vypláca sa aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak. Ak poberateľ invalidného dôchodku podľa prvej vety vykonáva činnosť zamestnanca, práce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru alebo činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činné osoby, výkon týchto činností alebo prác nemá po 31. júli 2006 vplyv na nárok na výplatu invalidného dôchodku.

Podľa § 263a ods. 12 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení

zákona č. 529/2006 Z. z. na účely tohto zákona a osobitných predpisov pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť poberateľa invalidného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 je viac ako 70 % a poberateľa čiastočného invalidného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 je 50 %.

Príjem z osobnej asistencie podlieha dani z príjmu (zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov).

Osobná asistencia je podľa §6 ods. 2 písm. b) príjmom z činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním.

Ktorí osobní asistenti MAJÚ povinnosť podať daňové priznanie?
podľa §32 zákona o dani z príjmov je povinný podať daňové priznanie daňovník, ktorý

- dosiahol zdaniteľné príjmy **presahujúce sumu 47.808 Sk,**
- alebo ak tieto príjmy **nepresiahol** a vykazuje daňovú stratu.

Ktorí osobní asistenti NEMAJÚ povinnosť podať daňové priznanie?

- daňovník, ktorého zdaniteľný príjem **nepresiahol sumu 47.808Sk.**

Osobných asistentov môžeme rozdeliť do niekoľkých kategórií:

- osobný asistent, ktorý má **AJ** príjem zo zamestnania,
- osobný asistent, ktorý má **IBA** príjem z osobnej asistencie,
- osobný asistent, ktorý poberá aj **STAROBNÝ DÔCHODOK.**

Všetky tieto osoby si podávajú daňové priznanie na tlačíve typu: **FO typ: B** (tlačivo so žltým okrajom).

1. osobný asistent - zamestnaný:

- podáva si daňové priznanie **VŽDY**, pretože má dva druhy príjmov (*jeden podľa §5 - zamestnanie, druhý podľa §6 z osobnej asistencie*),
- od zamestnávateľa si vyžiada potvrdenie o príjme, ktorý u neho dosiahol
- výšku príjmu zo zamestnania vpisuje do formulára daňového priznania typu FOB do V. oddielu, riadok č. 33,
- príjem z osobnej asistencie vpíše do VI. oddielu, riadok č. 6, stĺpec Príjmy (*činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním*),
- v riadku č. 6, stĺpec Výdavky si môže znížiť o **40%** (*suma, ktorá tvorí 40% z príjmu sa vypíše do kolonky*).

2. osobný asistent - nemá iný príjem:

- ak jeho príjem z osobnej asistencie **presiahol** sumu 47.808Sk, podáva si daňové priznanie,
- príjem z osobnej asistencie vpíše do VI. oddielu, riadok č. 6, stĺpec Príjmy (*činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním*),

- v riadku č. 6, stĺpec Výdavky si môže znížiť o **40%** (suma, ktorá tvorí 40% z príjmu sa vypíše do kolonky).

3. osobný asistent - starobný dôchodca:

- starobný dôchodok nepodlieha dani z príjmu,
- ak jeho príjem z osobnej asistencie **presiahol** sumu 47.808Sk, podáva si daňové priznanie,
- príjem z osobnej asistencie vpíše do VI. oddielu, riadok č. 6, stĺpec Príjmy (činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním),
- v riadku č. 6, stĺpec Výdavky si môže znížiť o **40%** (suma, ktorá tvorí 40% z príjmu sa vypíše do kolonky),
- starobný dôchodca si nemôže základ dane znížiť o nezdaniteľnú časť na daňovníka.

Všeobecné informácie pre daňovníkov - osobných asistentov

Každý daňovník - fyzická osoba - si môže základ dane znížiť **podľa §11 o nezdaniteľné časti**, ktorými sú:

- a) suma zodpovedajúca 19,2 násobku ŽM platného k 1. 1. príslušného zdaňovacieho obdobia
($4.980 \times 19,26 = 95.616$ Sk) ročne **na daňovníka**,
- b) suma zodpovedajúca 19,2 násobku ZM..... **na manžela/manželku** žijúcu s daňovníkom v jednej domácnosti, ak nemá vlastný príjem. Ak má vlastný príjem, ktorý nepresahuje 90.816Sk, nezdaniteľná časť základu dane je rozdiel medzi touto sumou a vlastným príjmom. (do vlastného príjmu sa nezahŕňa zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, štátne sociálne dávky, štipendium poskytované študujúcim sústavne sa pripravujúcim na budúce povolanie).

POZOR!!!

Nezdaniteľnú časť na daňovníka (95.616Sk) si **nemôže uplatniť starobný dôchodca**.

Výnimku z tohto pravidla predstavujú iba dve situácie:

1. ak súhrn dôchodkov poberaných počas zdaňovacieho obdobia je nižší ako 95.616Sk, vtedy je nezdaniteľnou časťou rozdiel medzi nezdaniteľnou časťou a výškou poberaných dôchodkov (napr. starobný dôchodok vo výške 6.000Sk poberaný od začiatku zdaňovacieho obdobia. 6.000×12 mesiacov = 72.000 Sk, $95.616 - 72.000 = 23.616$ Sk - **to je nezdaniteľná časť**).
2. ak daňovník začal poberať starobný dôchodok v priebehu zdaňovacieho obdobia, môže si uplatniť **celú časť nezdaniteľnej položky 95.616 Sk**.
Je potrebné dbať na to, aby nemal status starobného dôchodcu od začiatku roka, ale iba v priebehu roka.

Môže si uplatniť osobný asistent daňové výdavky vo výške 40%?**ÁNO!**

- príjem z osobnej asistencie patrí do tých druhov príjmov na základe ktorých si podľa §6 ods. 10 môžu uplatniť daňový výdavok 40%,
- daňovník, ktorý si uplatní daňový výdavok, nemusí ho preukazovať,
- daňovník si dosiahnutý príjem z osobnej asistencie zníži o 40%,
- v prípade, že si asistent platil aj povinné poistenia (napr. zdravotné poistenie) môže si príjem znížiť aj o súhrn zaplateného poistného.

Daňový bonus, § 33

- týka sa iba daňovníkov, ktorí žijú v domácnosti s vyživovaným dieťaťom,
- aj daňovník - osobný asistent - ktorý mal príjem IBA z osobnej asistencie, si môže uplatniť daňový bonus,
- daňový bonus je zníženie vypočítanej dane o 6.660 Sk na jedno vyživované dieťa,
- daňový bonus si môže uplatniť iba jeden z rodičov,
- podmienkou uplatnenia daňového bonusu je, že daňovník musel dosiahnuť príjem aspoň vo výške 6-násobku minimálnej mzdy.

Daňová strata - rozdiel, o ktorý daňové výdavky prevyšujú zdaniteľné príjmy v príslušnom zdaňovacom období. Osobní asistenti si môžu uplatniť výdavky vo výške 40%, ktoré nemusia preukazovať. Ak by si chceli uplatniť vyššie výdavky, museli by ich preukázať.

Registračná povinnosť osobných asistentov

Zákon o správe daní a poplatkov určuje osobným asistentom povinnosť zaregistrovať sa u svojho správcu dane - podľa miesta trvalého bydliska. Do 30 dní od podpisu zmluvy o výkone osobnej asistencie je povinný vyplniť na Daňovom úrade tlačivo, ktoré sa volá: Prihláška k registrácii daňovníka FO (zeleno-biele tlačivo).

Daňový úrad prideli zaregistrovanému daňovníkovi **daňové identifikačné číslo** a o vykonanej registrácii vydá osvedčenie. Registrácia sa dá absolvovať aj písomnou formou, stačí poslať vyplnené tlačivo.

Nezabudnite na túto skutočnosť upozorňovať svojich osobných asistentov pri podpise zmluvy!!!

Ak máte konkrétne otázky k zdaňovaniu príjmu z osobnej asistencie, napíšte nám, odpovieme v nasledujúcom čísle č. 4.

Do akého zdaňovacieho obdobia patrí príjem osobného asistenta dosiahnutý v decembri, ale vyplatený až v januári nasledujúceho kalendárneho roka?

Ohľadne zdaňovania osobnej asistencie vzniká veľa otázok, mnohé sa riešia „za pochodu“. Jednou z otázok, na ktoré boli rôzne odpovede, bolo:

Ak odmenu osobnému asistentovi za mesiac december vyplácam až v januári, v ktorom zdaňovacom období tento príjem priznáva?

Jedna užívateľka osobnej asistencie oslovila priamo Daňové riaditeľstvo SR, odpoveď prinášame v plnom znení:

Vec: Odpoveď na dopyt

K Vášmu dopytu zo dňa 03.09.2007, ktorý nám bol postúpený z Daňového riaditeľstva SR pracovisko Bratislava Vám Daňové riaditeľstvo SR pracovisko Trnava poskytuje nasledovnú písomnú informáciu.

Podľa ust. § 6 ods. 2 písm. b) zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o dani z príjmov) sú príjmami z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ak nepatria do príjmov uvedených v § 5 zákona o dani z príjmov, príjmy z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním. Medzi tieto príjmy sa zaraďujú príjmy osobných asistentov vyplávané v súlade so zákonom č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

V súlade s ust. § 17 ods. 1 písm. a) zákona o dani z príjmov sa pri zisťovaní základu dane alebo daňovej straty vychádza u daňovníka účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva alebo u daňovníka, ktorý vedie evidenciu podľa § 6 ods. 10 alebo ods. 11 citovaného zákona, z rozdielu medzi príjmami a výdavkami.

Z Vášho dopytu nie je zrejmé, či daňovník - osobný asistent uplatňuje výdavky preukázateľne vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenia a udržanie zdaniteľného príjmu a účtuje v sústave jednoduchého účtovníctva, alebo uplatňuje výdavky percentom z príjmu podľa § 6 ods. 10 zákona o dani z príjmov.

V oboch prípadoch daňovník pri vyčíslení základu dane resp. čiastkového základu dane vychádza z rozdielu medzi príjmami a výdavkami a príjmy sa do základu dane zahŕňajú v tom zdaňovacom období, v ktorom ich daňovník dosiahol.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že príjem za výkon osobnej asistencie v decembri 2006 vyplatený v januári 2007 sa tak u daňovníka účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva ako aj u daňovníka uplatňujúceho výdavky percentom z príjmu podľa § 6 ods. 10 zákona o dani z príjmov zahrnie do základu dane v tom zdaňovacom období, v ktorom ho daňovník dosiahol, teda v zdaňovacom období roku 2007.

Registračnú povinnosť daňových subjektov upravuje § 31 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o správe daní a poplatkov). Podľa ust. § 31 ods. 1 zákona o správe daní a poplatkov právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá získa povolenie alebo oprávnenie na podnikanie alebo začne vykonávať inú zárobkovú činnosť na území Slovenskej republiky, je povinná sa registrovať do 30 dní u miestne príslušného správcu dane. Táto lehota začne plynúť nasledujúci deň po dni nadobudnutia právoplatnosti povolenia alebo oprávnenia alebo po dni, keď začne vykonávať inú zárobkovú činnosť. Na účely tohto zákona sa za

deň právoplatnosti pokladá deň, keď je právnická osoba alebo fyzická osoba podľa príslušných predpisov oprávnená začať vykonávať podnikanie.

V súlade s ust. § 6 ods. 2. písm. b) zákona o dani z príjmov sú príjmy osobných asistentov príjmami z inej samostatnej činnosti a činnosť osobných asistentov podlieha registračnej povinnosti podľa § 31 ods. 1 zákona o správe daní a poplatkov. Táto registračná povinnosť nie je podmienená výškou dosiahnutých príjmov ani dĺžkou vykonávania činnosti osobného asistenta.

Ing. Ľubica Haladová, riaditeľka

Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky, Pracovisko Trnava, Pekárska 40/A, 917 65 Trnava

Poradenstvo o zamestnávaní občanov so zdravotným postihnutím

Zväz telesne postihnutej mládeže je občianskym združením, ktoré sa od roku 1991 venuje práci so zdravotne postihnutými mladými ľuďmi. Okrem organizovania rôznych podujatí sa zaoberáme aj poradenstvom.

Nakoľko sme v priamom kontakte so zdravotne postihnutou mládežou, denne sa stretávame s problémami tejto skupiny ľudí. Zdravotne postihnutí sú vo výbere svojho zamestnania obmedzovaní svojím postihom a rovnako aj postojom zamestnávateľov, ktorí majú stále obavy zamestnávať zdravotne postihnutých. Pokiaľ potrebujú poradiť ohľadom svojho zamestnania, nemajú sa kam obrátiť pre spoľahlivé informácie.

Preto sme sa rozhodli uskutočniť projekt pod názvom „**Poradensko-motivačná činnosť so zameraním na možnosti zamestnania pre osoby so zdravotným postihnutím**“, ktorý je podporený v rámci JPD cieľ 3 spolufinancovaného z ESF.

Cieľom tohto projektu je dosiahnuť zvýšenie zamestnanosti zdravotne postihnutých ľudí v Bratislavskom samosprávnom kraji pomocou poradenstva. Chceme podporiť snahu zdravotne postihnutých zamestnať sa a informovať ich o možnostiach využitia príspevkov z Úradu práce.

Bezplatné poradenstvo poskytujeme všetkým záujemcom v rámci Bratislavy a okolia (Bratislavský samosprávny kraj). Je určené najmä nezamestnaným zdravotne postihnutým (evidovaným aj neevidovaným na Úradoch práce). Zameriava sa predovšetkým na tých, ktorí majú záujem nájsť si vhodné pracovné miesto, dozvedieť sa ako sa zamestnať ako samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), prípadne ako vytvoriť pracovné miesto u zamestnávateľa, chránené pracovisko alebo chránenú dielňu. Rovnako môžu požiadať o poradenstvo záujemcovia o zriadenie chráneného pracoviska alebo chránenej dielne.

Naši vyškolení poradcovia vysvetlia záujemcom ako sa uchádzať o zamestnanie, aké kroky podniknúť na to, aby bolo ľahšie získať zamestnanie.

V priebehu tohto poradenstva by sme radi analyzovali potreby zdravotne postihnutých ľudí a následne poukázali Ministerstvu práce a sociálnych vecí na nedostatky slovenskej legislatívy zameranej na zamestnávanie zdravotne postihnutých.

Projekt prebieha od augusta 2007 do októbra 2008.

Pokiaľ vás zaujímajú informácie o tom, ako sa uchádzať o zamestnanie, ako sa zamestnať ako samostatne zárobkovo činná osoba, ako zriadiť chránenú dielnu alebo chránené pracovisko, prípadne iné informácie, ozvite sa nám a my Vám radi bezplatne poradíme.

Ďalšie informácie Vám poskytneme na adrese:

Republikové centrum - **Zväz telesne postihutej mládeže,**

Račianska 66, 831 02 Bratislava, tel./fax: 02/52444710,

e-mail: ima-ztpm@changenet.sk, web: www.ztpm.sk

Základné princípy návrhu predpisu týkajúceho sa práv občanov so zdravotným postihnutím v leteckej doprave, ktorý vypracovala EDF

- ZP občania nesmú platiť za služby spojené s asistenciou, ktorú potrebujú.
- Zdravotné postihnutie pasažiera nesmie byť dôvodom odmietnutia rezervácie alebo nastúpenia do lietadla zo strany leteckého prepravcu.
- Letecký prepravca je povinný poskytnúť nepretržitú asistenciu pre ZP pasažierov počas celej cesty, od príchodu na letisko až po odchod z letiska.

EDF podala tieto konkrétne návrhy:

- Premenovanie predpisu - netýka sa len osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu ale aj ostatných zdravotne postihnutých pasažierov;
- Zosúladenie EU zákonov v oblasti bezpečnosti a priblížiť ich verejnosti;
- Refundácia alebo prebukovanie letenky v prípade, že z bezpečnostných dôvodov dôjde k odmietnutiu ZP osoby;
- Sprevádzajúca osoba cestuje zadarmo;
- Základné informácie o letisku musia byť v prístupných formátoch na určených miestach pri príchode na letisko;
- Všetky letiská musia podstúpiť „audit kvality“ - stanovenie štandardov kvality;
- Zvyšovanie povedomia leteckého personálu v problematike zdravotného postihnutia a ich tréning;

- Plná výška kompenzácia v prípade straty alebo poškodenia pomôcok pre občanov z obmedzenou schopnosťou pohybu (napr. invalidný vozík);
- Možnosť prepravy asistenčných psov v priestore lietadla pre pasažierov bez obmedzenia;
- Zapojenie ZP občanov do fungovania systému.

Úlohou letísk je stanoviť presné miesto, kde po príchode na letisko môže ZP cestujúci oznámiť svoj príchod.

Kvalitatívne štandardy - všetky letiská s pohybom viac ako 150 000 cestujúcich ročne musia splniť štandardy asistencie osobám so ZP. Národné rady občanov zo ZP majú za úlohu pomôcť letiskám nájsť vhodné spôsoby a prostriedky k zavedeniu príslušných opatrení a splneniu štandardov.

Organizácie občanov majú **zásadnú úlohu v procese vzdelávania leteckého a letiskového personálu** v problematike poskytovania služieb a asistencie osobám so ZP.

Úlohy členských štátov

Každý členský štát musí určiť orgán zodpovedný za dodržiavanie „regulation“. Tak isto je zodpovedný za sprostredkovanie informácií o právach vyplývajúcich z „regulation“ občanom so ZP ako aj o spôsobe, akým možno podávať sťažnosti.

Časový rámec

„Regulation“ vstúpi do platnosti 26. júla 2008 - okrem článkov 3 a 4, ktoré platia od 26. júla 2007. Dovtedy nie sú členské štáty povinné pravidlá v nej obsiahnuté, no nesmú prijať nijaké návrhy zákonných opatrení, ktoré by boli v rozpore s charakterom „regulation“.

Od 26. júla 2007 platí zákonná povinnosť prijať rezerváciu a prepraviť osobu so ZP. Existujú rozdiely v legislatíve týkajúcej sa ochranných opatrení, ktoré by mohli mať vplyv na prepravu osôb so ZP - tieto musia byť dostupné v adekvátnej forme a minimálne v tých istých jazykoch ako pre ostatných cestujúcich. Rovnako dostupné musia byť aj informácie o obmedzeniach pre prepravu asistenčných zariadení v dôsledku veľkosti batožinového priestoru lietadla.

26. júla 2008 začne platiť „regulation“ ako celok, dovedy musí byť zabezpečená nediskriminácia cestujúcich osôb zo ZP.

*Zdroj EDF - European Disability Forum
(Európske fórum zdravotného postihnutia)*

Quadjoy mouse - špeciálna myš pre ľudí s postihnutými hornými končatinami

Quadjoy je počítačová myš, ktorá bola vyvinutá pre ľudí s úplným ochrnutím, svalovou slabosťou alebo pre ľudí po amputácii horných končatín, na ovládanie počítača ústami.

Minimálnym pohybom pier ovládate náustok a tým kurzor myši po celej obrazovke. Pomocou nádychu a výdychu cez náustok sa ovládajú jednotlivé funkcie ako pri štandardnej myši.

Nástok alebo jeho filter v nástuku u Quadjoy myši sa dá jednoducho a ľahko vymeniť alebo vyčistiť. Myš sa môže používať posediačky aj poležiačky, keďže jej rameno sa dá ľubovoľne polohovať a držiak umožňuje zvislé aj vodorovné upevnenie.

K myši nie je potrebný už žiadny dodatočný zdroj napájania, nie je potrebná žiadna inštalácia a je plne kompaktilná s Windows 98 a s vyššími verziami. Na spracovanie textu slúži klávesnica na obrazovke (súčasť Windows XP). Podrobnejšie informácie nájdete na www.quadjoy.com (iba v angličtine).

Preložené z časopisu Vozíčkár 2/2007

Prvé Európske fórum o sociálnych službách vo verejnom záujme v Lisabone

17. septembra 2007 sa konalo v Lisabone prvé Európske fórum o sociálnych službách vo verejnom záujme. Zorganizovalo ho Portugalské predsedníctvo EÚ pod záštitou Európskeho parlamentu. Slovensko na tomto významnom podujatí zastupovala štátna tajomníčka Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Emília Kršíková, ktorá vystúpila s úvodným referátom. Ocenila iniciatívu Portugalska, ktoré, podľa nej, po dlhodobom procese diskusií urobilo prvý krok k praktickému riešeniu problémov sociálnych služieb na pôde najpopulárnejšej, teda na pôde Európskej únie. Zdôraznila, že sociálne služby spoločného záujmu zohrávajú kľúčovú úlohu vo všetkých krajinách Európskej únie. Sú jedným zo základných pilierov Európskeho sociálneho modelu a významne prispievajú k blahobytu a kvalite života obyvateľov. Napomáhajú aj zosúladovaniu pracovného, rodinného a osobného života, sociálnej a územnej kohézii, miestnemu a regionálnemu rozvoju a v neposlednom rade aj dynamickému rozvoju nových pracovných miest.

V sociálnej oblasti - pripomenula ďalej štátna tajomníčka MPSVR SR - sa vláda Slovenskej republiky plne hlási k tradičným európskym hodnotám, ako sú rovnosť šancí, boj s nezamestnanosťou, boj s chudobou spolu s dimenziou sociálnej spravodlivosti a čo najmenších negatívnych dopadov na ďalší ekonomický rozvoj. Prioritou vlády v tejto oblasti je čo najefektívnejšie znižovať nezamestnanosť, chudobu obyvateľov, podporovať skĺbenie zodpovednosti jednotlivca a jeho rodiny za riešenie vlastnej situácie, sociálnej solidarity a pomoci štátu.

Vo svojom vystúpení na Lisabonskom fóre Emília Kršíková informovala, že strategickým zámerom slovenskej vlády v oblasti sociálnych služieb je vytvoriť legislatívne prostredie na rozvoj sociálnych služieb, ktoré budú garantovať ich prijímateľom dôstojné životné podmienky a budú smerovať k ich aktivizácii. Cieľom je tiež zabezpečiť previazanosť sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti a upraviť systém ich financovania, ako aj vytvoriť podmienky pre rozvoj sociálneho podnikania v oblasti sociálnych služieb založeného na neziskovom princípe. Osobitnú pozornosť chce vláda venovať starším občanom a občanom so zdravotným postihnutím, ktorí sú odkázaní na pomoc inej

osoby a to tak, aby mohli zotrvať čo najdlhšie v rodinnom prostredí a zároveň zlepšiť finančnú situáciu svojich opatrovateľov.

Záver vystúpenia štátnej tajomníčky sa niesol v znamení presvedčenia, že spoločné stretnutie nielen rozprúdi živú debatu o sociálnych službách v jednotlivých krajinách EÚ, ale stane sa aj širokou platformou na zblíženie stanovísk verejných činiteľov, predstaviteľov európskych inštitúcií a občianskej spoločnosti, podporí diskusiu a pokrok v otázkach sociálnej politiky a prinesie pozitívne výsledky na rôznych úrovniach.

Úvodný referát štátnej tajomníčky MPSVR SR Emílie Kršíkovej na prvom európskom fóre o sociálnych službách vo verejnom záujme v Lisabone sa stretol s pozitívnym ohlasom a so záujmom si ho vypočuli zástupcovia národných vlád, Európskej komisie, Európskeho parlamentu, mimovládneho sektora a ostatných aktérov.

Zdroj: MPSVR SR

2. ročník Memoriálu Jožka Kráľa **Chata Makyta, Belušké Slatiny, 15. - 22.7. 2007**

Súčasťou tohtoročného tematického tábora bol aj šachový turnaj Memoriál Jožka Kráľa. Jeho druhého ročníka sa zúčastnilo 7 hráčov, ktorí si to „rozdali“ každý s každým, systémom „biele - čierne“. Hráči sa oproti minulému roku zlepšili, boli sme svedkami veľmi dobrých partíí. Prvenstvo obhajoval Feri Fábry. Na krk sa mu snažilo dýchať trio Marcel Dirnbach, Maroš Klimčo a Joži Blažek. Stano Vavrek začal dobre, ale záver už horší. Naopak to bolo u Maťa Unčovského. Pelotón uzatvárala naša perla Monika Fridrichová. Z minulého roku chýbali Janko Bodžár (vlani 2.) a Pali Pivka (vlani 1.).

Konečné poradie:

1. Fábry 10b., 2. Dirnbach 9,5b, 3. Klimčo 7b, 4. Blažek 6b, 5. Unčovský 5,5b, 6. Vavrek 3b, 7. Fridrichová 1b.

Výsledky:

1k. Dirnbach-Fábry 0:1/ 0:1
Klimčo-Unčovský 1:0/ 0:1
Vavrek-Fridrichová 1:0/ 1:0

5.k. Fábry-Vavrek 1:0/ 1:0
Blažek-Dirnbach 0:1/ 0:1
Unčovský-Fridrichová 1:0/ 1:0

- 2.k. Fábry-Unčovský 1:0/ 1:0
Fridrichová-Klimčo 0:1/ 0:1
Blažek-Vavrek 0:1/ 1:0
- 3.k. Fridrichová-Fábry 0:1/ 0:1
Klimčo-Blažek 0:1/ 1:0
Unčovský-Dirnbach 0:1/ 0:1
- 4.k. Fábry-Blažek 0:1/ 1:0
Vavrek-Klimčo 0:1/ 0:1
Dirnbach-Fridrichová 1:0/ 1:0
- 6.k. Klimčo-Fábry 1:0/ 0:1
Vavrek-Dirnbach 0:1/ 0:1
Unčovský-Blažek 0:1/ 0:1
- 7.k. Dirnbach-Klimčo 1:0/ 1:0
Vavrek-Unčovský 0:1/ 0:1
Fridrichová-Blažek 0,5:0,5/ 0,5:0,5

Prepis hry: František Fábry - Jozef Blažek:

1. e4 - e5, Sc4 - d6. 2. h3 - c6, Df3-Jf6. 3. Je2-d5, exd5-cxd5. 4. Sb5+-Jbc6, d4-Sd7. 5. Sxc6-Sxc6, dxe5-d4. 6. Dg3-Je4, Df4-h6. 7. 0-0-g5, Dh2-Sg7. 8. Vd1-Db6, Jxd-Vd8. 9. c3-0-0, Jd2-Vfe8. 10. J2f3-f6, exf6-Sxf6. 11. Vb1-Sxd4, Jxd4-Jxc3. 12. Sxg5-Jxd1, Df4-Dxd4. 13. Sxh6-Dxf4, Sxf4-Ve7. 14. Sg5-Ve1+, Kh2-Vf8. 15. Sh4-Se4, Vc1-Sc6. 16. f3-Ve2, Vxd1-Vxf3!. 17. Sf6-Vxf6 - 0:1.

8. ročník Memoriálu Václava Krejčího Hodonín u Kunštátu, 29.8. - 2.9. 2007

Po prvý krát sme českej z Asociácie muskulárných dystrofíku dostali pozvánku na šachový turnaj s veľmi kvalitným obsadením Memoriál Václava Krejčího. Tradične sa na ňom zúčastňuje česká špička v šachu. Pozvanie sme veľmi radi prijali a vyslali naň za OMD našich najlepších šachistov Feriho Fábryho a Marcela Dirnbacha. „Na starosti“ ich mal náš Charlie Žitňanský. Tu je ich reportáž:

Milí členovia OMD,

chceli by sme sa s vami podeliť o zážitky z medzinárodného šachového turnaja, memoriálu Václava Krejčího, ktorý sa uskutočnil v Hodoníne u Kunštátu. Pozvánka prišla z českej Asociácie muskulárných dystrofíkov (AMD). Na cestu sme sa vydali v stredu, 29. 8. 2007. OeMDácke Kangoo sme zaplnili do

posledného voľného miesta, brali sme dva elektrické a dva mechanické vozíky, plus naše batožiny. Cesta prebehla v poriadku, bez blúdenia.

Po príchode na miesto sme boli srdečne uvítaní predstaviteľmi českej AMD, menovite organizátorkou turnaja, Stanislavou Újezdskou Rédlovou a jej bratom, Vlastíkom Rédlom. Bolo to niečo úžasné, lebo všetci účastníci memoriálu boli k nám od začiatku milí a priateľskí, akoby sme sem

chodili každý rok. Po uvítaní a večeri, mimochodom strava tu bola výborná celých päť dní, rozhodca Leoš Spáčil v krátkosti vysvetlil pravidlá, podľa ktorých sa bude hrať. Účastníkov bolo 24, hralo sa švajčiarskym systémom podľa FIDE a losovanie súperov vykonával počítač. V ten deň sme sa ešte bližšie spriatelili so Stáňou, pani organizátorkou a odovzdali jej vecný dar a výročnú správu od predstaviteľov našej OMD.

Vo štvrtok prišli na rad prvé tri kolá súťaže, so striedavými výsledkami. Po vyčerpávaní dňa sme sa dlho do noci rozprávali s českými priateľmi a spestrením večera bola dražba darčkových predmetov. Pri dražbe sloníka pre našu Andrejku nám Stáňa zámerne zvyšovala jeho cenu, ale my sme sa nedali len tak ľahko odradiť. Napokon sme sloníka spoločnými silami získali. Večer pokračoval ďalej príjemnou hudbou.

V piatok a v sobotu pokračovali tuhé boje, celé dni boli vyplnené šachom, takže na výlety do krásneho okolia nám žiaden čas nezostal. Šachová konkurencia však bola veľmi silná. Mnohí z hráčov mali šachový rating (ELO) aj 2000 a to už je čo povedať! V piatok večer ešte Zdeněk Šnyta odohral simultánku s dvanástimi hráčmi a skoro všetky zápasy vyhral, prehral iba s roz-

hodcom, Leošom Spáčilom. Tu je vidieť silu zúčastnených hráčov. Zdeněk sa stal jednoznačným víťazom turnaja. Sobotný večer patril karnevalu a súťaži o najkrajšiu masku. Odreagovaním po náročných zápasoch bola aj skupina Wanderboys a jej country štýl. K srdcu sme si vzali heslo „radšej zavčasu ráno, ako neskoro v noci“ a do postelí sme sa dotiahli až ráno o tretej.

Päť dní ubehlo ako voda, prišla rozlúčková nedela s vyhodnotením celého turnaja. Vzhľadom na silu súperov sme skončili nasledovne: Fábry František, 4,5 bodu, 12. miesto. Dirnbach Marcel, 4 body, celkovo 17. miesto.

Chceme sa poďakovať OMD za možnosť zúčastniť sa tohto turnaja a tak isto aj AMD za krásne chvíle a nové priateľstvá. Presvedčili sme sa, že hranica medzi Čechmi a Slováckmi existuje iba na politickej úrovni, v skutočnom živote sme však naďalej bratmi. Srdečná vďaka patrí aj nášmu asistentovi Charliemu za jeho ochotu a obetavosť nám vo všetkom pomôcť.

S pozdravom Feri, Marcello, Charlie.

Poznámka redakcie: My ďakujeme za dobré reprezentovanie OMD a Slovenska!

Majstrovstvá Slovenska v boccii 2007 Dubnica nad Váhom, 22.9.-23.9. 2007

V dňoch 22. - 23. 09. 2007 sa uskutočnili v Dubnici nad Váhom Majstrovstvá Slovenska pod záštitou Slovenského zväzu telesne postihnutých športovcov. Organizátorom podujatia bol poverený ŠKTP ALTIUS v Bratislave. Pozvaných bolo 44 najlepších športovcov zo štyroch kategórií (BC1, BC2, BC3 a BC4).

Hralo sa na parketovom podklade v mestskej športovej hale, ktorú bezplatne vybavil pán Hudeček On spolu s manželkou a ďalšími dobrovoľníkmi sa postarali o rodinnú atmosféru turnaja.

Hralo sa podľa platných pravidiel CP ISRA. Prvý krát bol použitý Call Room (prípravná miestnosť pre hráčov pred nástupom na kurty) / a počítačová časomiera, ktorá nemilosrdne odpočítavala z času na vhoďenie loptičky. Podujatie rozhodovalo 13 oficiálnych slovenských rozhodcov pod dohľadom všadeprítomnej hlavnej rozhodkyne Anny Mazúrovej. Hralo sa na ôsmich kurtoch.

Na M SR boli nominovaní aj hráči klubov OMD, Manínu a novovzniknutého Boccianu. Neviedli si zle, práve naopak. V 1. kole skončila len Zuzana Pilarčíková a Stano Minárik. Ten si to vynahradil v pároch, kde s Michalom Gabčom

získali výborné 2.miesto. Peter Oswald vyhral svoju skupinu, ale vo štvrtfinále podľahol neskoršej víťazke Lenke Ďurdinovej. Miloš Valjent skončil v 2. kole, tak ako aj púť Michala Gabča a Silvie Petruchovej v BC4 Toto boli vlastne už štvrtfinálové zápasia. Silviu vyradil jej klubový kolega Maťo Unčovský, ktorý v semifinále nestačil na Martina Strehárskeho a v boji o 3. miesto na Maťa Buriana. Najviac radosti nám urobila kategória BC3. Z piatich hráčov na 4. mieste skončil Rudy Krajčír so svojim novým asistentom Rudym Székelym. Bez straty kvetinky prešla

súťažou Alena Hradňanská, aj so svojim asistentom Marošom Mecháčkom.

Hrali na svojej osvedčenej „odpadovej“ rúre, ktorá už medzinárodné kritéria asi sotva spĺňa.

Blahoželáme k titulu, či medajlovým umiestneniam aj členom nášho - Vášho OMD, ktorí hájili farby ŠK Altius: Robo Mezič, Matej Švaňa, Martin Strehársky, Robo Ďurkovič, Maťo Burian, Peter Hudeček.

P.S. Škoda, že bariérovosť sociálnych zariadení v športovej hale a ubytovacie možnosti neumožnili niektorým našim hráčom pokračovať v turnaji aj na druhý súťažný deň. Vieme, že to nie je chyba len organizátorov, ale celej spoločnosti, že bezbariérové hotely a haly by ste na Slovensku ťažko hľadali. Práve preto je našou povinnosťou na toto upozorňovať a snažiť sa

organizovať podobné podujatia tak, aby boli naozaj pre každého. S výzvou o riešenie problémov sme sa obrátili tak za klub Boccian, ako aj samotné združenie Organizáciu muskulárnych dystrofikov v SR, ktoré zastrešuje ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím.

Výsledky M SR 2007:

Kategória - jednotlivci BC1

1. miesto - Lenka Ďurdinová, Altius, 2. miesto - Peter Škultéty, Victoria
3. miesto - Jakub Naby, Altius

Kategória - jednotlivci BC2

1. miesto - Róbert Mezik, Altius, 2. miesto - Michal Ostrožanský, Altius
3. miesto - Tomáš Král, Victoria

Kategória - jednotlivci BC3

1. miesto - Alena Hradňanská, Boccian, 2. miesto - Adam Burianek, Altius
3. miesto - Matej Švaňa, Altius

Kategória - jednotlivci BC4

1. miesto - Martin Strehársky, Altius, 2. miesto - Róbert Ďurkovič, Altius
3. miesto - Martin Burian, Altius

Kategória - PÁR BC4

1. miesto - Róbert Ďurkovič, Altius, Martin Strehársky, Altius
2. miesto - Stanislav Minárik, Manín, Michal Gabčo, Manín
3. miesto - Martin Burian, Altius, Martin Rom, Altius

Kategória - družstvá BC1, BC2

1. miesto - Róbert Mezik, Lenka Ďurdinová, Michal Ostrožanský - všetci Altius
2. miesto - Ľuboš Debnár, Peter Škultéty, Tomáš Král - všetci Victoria
3. miesto - Jakub Naby, Tomáš Dančo, Peter Hudeček - všetci Altius

---

ŠK OMD Boccian Bratislava

V priestoroch telocvične Waldorfskej základnej školy na Vihorlatskej ulici sa uskutočnil prvý „open“ turnaj v bocci. Privítali sme aj dvoch nových hráčov Rada Čižmára a Martina Benčata. Stále pozývame na naše tréningy všetkých, ktorí si chcú zahrať bocciu. Sme vždy v utorok a v piatok večer v telocvični na Vihorlatskej ulici. Od novembra budeme mať tréningy aj v sobotu. Budú však už v iných, priestrannejších priestoroch ružinovskej základnej školy na Nevädzovej ulici č. 3. Smelo nás kontaktujte!

1. otvárací „open“ turnaj ŠK OMD Boccian Bratislava, 12. október 2007

Hlavný rozhodca: Martin Minárik, Rozhodcovia: Petra Zemanová, Martin Unčovský

Kategória BC mix (1-2)

hráči: Peter Oswald, Zuzana Pilarčíková, Richard Hlinka, Martin Benčat

semifinále: Oswald - Pilarčíková 2:3, Hlinka - Benčat 15:0

o 3.miesto: Oswald - Benčat 8:0

finále: Hlinka - Pilarčíková 3:1

Konečné poradie: 1. Hlinka, 2. Pilarčíková, 3. Oswald, 4. Benčat

Kategória BC 3:

hráči: Alena Hradňanská (Maroš Mecháček), Rudolf Krajčír (Rudolf Székely), Miroslava Dobrotková (Dobrotka)

finálová skupina: Krajčír - Dobrotková 8:1, Hradňanská - Dobrotková 13:1, Krajčír - Hradňanská 2:3
Konečné poradie: 1. Hradňanská, 2. Krajčír, 3. Dobrotková

Kategória BC 4:

hráči: Silva Petruchová, Martin Unčovský, Radko Čižmár, Matúš Hricovíny, Ladislav Čeliga

štvrtfinále: Petruchová - Hricovíny 15:0,

semifinále: Petruchová - Unčovský 3:4, Čižmár - Čeliga 4:2

o 3.miesto: Petruchová - Čeliga - Bez boja vyhral Ladislav Čeliga

finále: Unčovský - Čižmár 5:4 (3:0, 0:2, 2:0, 0:2)

Konečné poradie: 1. Unčovský, 2. Čižmár, 3. Čeliga

Klub OMD Farfalletta Žilina

Farfalletttákom sa podarilo získať vyhovujúcu telocvičňu na dlhšie obdobie. Nachádza sa v Cirkevnej škole Kráľovnej pokoja v Žiline Na Závaží. Pozývame všetkých záujemcov a priaznivcov boccie vždy v piatok od 16,30 h.-19,00 h.

Pre aktuálnosť termínu tréningu je vhodné sa kontaktovať na tel. č.: 0907478002, 0903021213.

Každá ruka a noha je u nás vítaná, preto pozývame aj všetky pomocichtivé spriaznené duše!

Klub OMD Manín Považská Bystrica

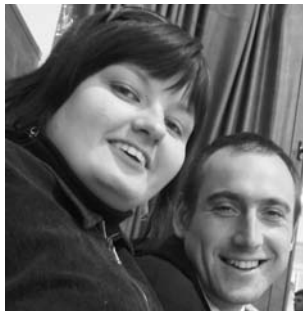
Keď som prvý krát prišiel s bocciou do kontaktu písal sa rok 2001. Dnes máme rok 2007 a môžem povedať, že za tých pár rokov si Boccia v našom OMDčku našla mnoho priaznivcov z čoho mám nesmiernu radosť. Pribudli nám nové kluby a s nimi aj noví hráči, ktorí naše farby v histórii boccie na Slovensku prvý raz hájili v hojnom počte na Majstrovstvách Slovenska, ktoré sa tento rok konali v Dubnici. Na MS sme získali zlatú v kategórii BC3 zásluhou Alenky Hradňanskej a striebro v pároch BC4 v podaní mňa a Michala Gabča. Pri zisku tejto medaile som si spomenul na našu prvú OMDáčku účasť na Majstrovstvách Slovenska v roku 2001, kde sme spolu s Andrejkou Madunovou získali prvú medailu pre OMDečko a to hneď zlatú. Bol to krásny zážitok a preto držím palce všetkým začínajúcim boccistom, ktorý sa za posledné mesiace začali venovať boccii v našich nových OMDáckych kluboch, aby sa im darilo, mali správnu mušku ale v prvom rade mali radosť z hry.

V našom klube po minuloročnej úspešnej mini lige a letnom sústreďení sme konečne v septembri začali trénovať. Po septembrových MS nás čaká v novembri Masters na ktorom sa za náš klub OMD Manin zúčastním ja a Michal Gabčo. Za OMDečko, konkrétne z klubu Boccian nás bude ešte reprezentovať na Mastersi Alenka Hradňanská. Tohtoročnú bočovskú sezónu by sme mali zavŕšiť v Žiari na Mikulášskom turnaji za prítomnosti ozajstného Mikuláša. Dúfam, že Mikuláš v Žiari bude štedrý a pripíše našim OMDáckym boccistom poriadny balíček bodov do Slovenského rankingu.

S boccia pozdravom **Stano Minárik**

Boccia OMD už aj v Trenčianskych Tepliciach!

Zásluhou našich dvoch členov Majky Košťálovej a Chárlieho Žitňanského sa v Trenčianskych Tepliciach rozbieha boccia. Naši aktéri pozývajú všetkých záujemcov z okolia každú stredu 17.30 do 19.30 do telocvične Sportklubu Maracana, ktorá sa nachádza na sídlisku SNP v Trenčianskych Tepliciach.

Kontakty:

0905 810 563, 0918 517 700, 0908 870 931,
e-mail:kostalova@gmail.com.

„Mefibošet“ relácia Rádia 7 o ľuďoch s rôznymi druhmi postihnutia

Člen OeMDéčka, **Pali Pivka**, okrem iných svojich bohatých aktivít pracuje v Rádiu 7. V tomto internetovom kresťanskom rádiu má svoju reláciu Mefibošet, ktorá je o ľuďoch s rôznymi druhmi postihnutia. Všetky základne údaje už boli v našej Ozvene uverejnené. Položili sme Palimu ešte zopár otázok.

Pali, nebudeš sa stále pýtať len Ty. Aké novinky má Tvoja relácia Mefibošet?

- Tá najdôležitejšia novinka sa volá: Grétky Binderová (na obrázku). Nie, nezľaknite sa nevymenil som manželku, stále je mojou manželkou Anka a vďaka Pánu Bohu zatiaľ nám to klope. Grétky je moja nová kolegyňa v Rádiu7, s ktorou od júna pripravujeme relácie. Táto sympatická pani, ktorá má bohaté skúsenosti s prácou s postihnutými deťmi je učiteľkou na špeciálnej základnej škole na Dúbravskej ceste. Venuje sa hlavne deťom, ktoré popri telesnom postihu majú aj mentálny postih. Grétky pripravuje naše scenáre, vďaka nej sa naša relácia spestrila.

Aké zaujímavé témy ste doteraz mali?

- Ich zaujímavosť posúďte sami: Integrácia ľudí s postihnutím do spoločnosti, Druhy postihnutia, Konferencia v Senci o živote postihnutých ľudí „v treťom svete“, Záluby, Cestovanie vozičkárov vlakom na Slovensku i v zahraničí, Príroda a dobrovoľníci, Recitačná súťaž, Postihnutie zraku, Mentálne postihnutie...

Čo chystáte v najbližšej dobe?

- Na jeseň plánujeme predstavovať organizácie, občianske združenia, ktoré sa venujú ľuďom s rôznym druhom postihnutím. Samozrejme neobídeme s mikrofónom ani „našich“ na Baňšelovej ulici.

Privítame Vás určite čajikom. Pre čitateľov Ozveny prezradíme, že Rádio 7 sídli tiež na Baňšelovej a sme vlastne susedia oproti. Čo dodáš na záver?

- Pozývame všetkých čitateľov Ozveny k počúvaniu našej relácie každú stredu o 14.00. Očakávame aj ich pripomienky, ktoré pomôžu k ešte skvalitneniu relácie. Prípadne, milí OeMDáci navrhňte témy, ktoré by Vás zaujímali. Takže, nájdete nás na www.radio7.sk. Tam nájdete aj záznamy minulých vysielaní Mefibošet.

PodĎakovanie Rádiu 7

Riaditeľ Rádiu 7 Ľubomír Vyhnánek nás prišiel navštíviť v jedno júnové popoludnie. Prišiel len tak, neohlásene, odskočil si z rádia. Daroval nám 5.000 SK. Boli to korunky vyzbierané zamestnancami jeho Rádiu 7. Korunky nám daroval so slovami „veď sme susedia a tí si musia pomáhať“. Korunky sa u nás ohriali len chvíľu, lebo boli použité na nákup na ceny do prvého detského letného tábora.

Vážení zamestnanci Rádiu 7, pán riaditeľ, milí susedia, patrí Vám veľká vďaka.

Nová posila v OeMDečku

Život je zmena, hovorí jedno príslovie a zmeny sa dejú aj v OMD, ľudia prichádzajú, ľudia odchádzajú. Po takmer dvoch rokoch spolupráce sa zmenila pozícia pracovného asistenta pre zamestnancov OMD. Túto priekopnícku funkciu vykonával Ing. Milan Jakubček, s ktorým sme sa rozlúčili a na jeho novej profesijnej ceste mu želáme veľa úspechov a ďakujeme za doterajšiu spoluprácu.

Od 1. októbra máme nového pracovného asistenta Ľubomíra Antola. Tohto správneho chlapíka Vám predstavíme v krátkom rozhovore. Ľubo má 26 rokov.

Ako si sa dostal k OMD?

Do OMD som sa dostal cez Luciku Mrkvicovú, ktorá ma zoznámila s Jozefom a Andrejkou. Začal som najskôr s osobnou asistenciou pre dvoch chlapcov, pomáhal som aj Lucike a Jožimu. Keď prišla ponuka na pracovného asistenta zo strany OMD, ani na chvíľu som nezaváhal. Asistencia, pomoc ľuďom so zdravotným postihnutím viesť aktívny život, je to, čo ma naplňa.

Odkiaľ pochádzaš?

Z Liptova, konkrétne z Liptovských Sliačov - Nižný.

Aké autá si už šoféroval okrem oemďackeho Kangaa?

V3S, gazík, Tatra 148, Avia.

To sú všetko autá vhodné na prepravu vozíčkarov. Odviezol si niekoho na nich?

To by som nikomu neodporúčal... Bol som rád, že som na tých autách došiel do cieľa ja. Keď brzdy nieto, ťažko sa dodržiavajú predpisy...

Tvoja obľúbená skupina, jedlo ...

No Name, bryndzové halušky, francúzske zemiaky a kuchyňa európskej únie...

Komu by si chcel poslať prostredníctvom Ozveny pozdrav?

Všetkým blízkym a najmä Zuzke...

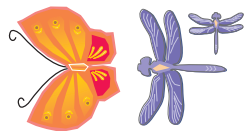
Ľubo vďaka za tých pár slov a nech sa Ti u nás darí, verím, že naša spolupráca povedie k obojstrannej spokojnosti.

job

FEJTÓN

Mušky

Prichádzajú predlhé zimné večierky, keď nie je do koho, či do čoho pichnúť. Von to už človeka, čo len trošku zle motoricky hýbajúceho sa, neláka, zima a mráz mu paralyzujú posledné zvyšky údov, ktoré sa mu inak hýbu. Len v byte sa niet dôvodu moc hýbať, ak nerátame úkony prepotrebnej osobnej hygieny a vecí so životom súvisiace. Čo vtedy? Zadovážte si do bytu dotieravé mušky. Nie je to ľahké, ale dá sa to. V lete si zadovážte bytové rastliny rôznych druhov a presadte ich do zaparenej hliny. Výsledok nenechá na seba dlho čakať. Mušky Vám o chvíľu úplne ovládnu domácnosť a nenechajú Vás ani na chvíľu myslieť na nečinnosť zimných večerov. Budete sa musieť oháňať všetkými dostupnými údmí. Menej mobilní môžu, či vlastne budú musieť použiť na naháňanie mušiek elektrické vozíky, či stropné zdviháky. Odporúčam tiež dať si žiadosť o zvýšenie hodín osobnej asistencie. Skúste to šupnúť pod športovú činnosť, upratovanie, lebo vieme, že na rehabilitačné úkony si asistenciu zvyšovať nemôžte.

Mušky majú niekoľko násobné využitie. Spomeniem ešte zopár a potom môžete volať 155. Mušky riešia manželské krízy. Rozhádani partneri chtiac - nechtiac musia zabudnúť na svoje problémy a spojiť sa proti dotieravému hmyzu, ktorý im bráni aj v samotných hádkach. Radosť z víťazstva nad parazitmi prehluší ich problém a opäť žijú harmonickým, aj keď nezáživým životom... bez mušiek. Mušky sú perfektné keď príde nudná návšteva. Ich struhankové vtipy razom naberú iný spád, keď im začnete tleskať... iba vy viete, že tým ste zabili aj zopár mušiek. Ak sa pridajú aj ostatní v tleskaní, môže sa stať, že po žúrke ostanete bez mušiek. Odporúčam pred takýmto aktom dať zopár samcov a samičiek do mrazničky.

Mušky odporúčajú aj piati americkí lektori zo štyroch ako vhodný doplnok pre samoukov pri učení anglického jazyka. Mušky zabraňujú zaspatiu nad učebnicou a nútiť k neustálej pozornosti. Mušky sú hrozbou pre vegetariánov. Ale im sa dá poradiť! Treba zistiť kde sa v bytovke nachádza protiatómový kryt a tam sa nejakým spôsobom odpratať skonzumovať svoje bezmäsité jedlo, bez hrozby nalepenia mušiek na Vašu lyžičku, či iný príbor. Ak máte do krytu bariérový vstup, zavolajte do OMD, kde Vám ochotne poradia ako bariéru odstrániť. Tiež Vám pomôžu to zdôvodniť na Úrade práce...

Dobre, viem, že tieto riadky so mal písať v lete. Nevadí, aspoň môžete teraz debarierizovať svoje bydielko a pripraviť sa tak na budúcu mušiekplnú zimu. Okrem toho aj tak musím končiť, nevidím na monitor. Je zahalený muškami.

job

Pozvánka na „Tvorivé dielničky pre šikovné ručičky“

Milí priatelia,

keďže sme na našom letnom tematickom tábore zistili, akí ste šikovní a kreatívni, rozhodli sme sa, že takéto tvorivé dielničky, pre šikovné ručičky, si môžeme urobiť aj častejšie ako 1x do roka. A tak sme dali naše hlávky Jožka, Andy a Luciky dokopy a tvorivé dielničky sú na začiatku svojej cesty. Dúfame, že sa vám tento nápad bude páčiť rovnako, ako nám.

Vieme, že pomaly, ale isto sa blížia vianočné sviatky a každý z nás by chcel niekoho, koho má rád, obdarovať a najlepšie niečím originálnym, niečím, čo nikde nekúpите, ale hlavne niečím, čo je vyrobené z lásky a osobne. Preto vás všetkých, ktorí máte Bratislavu „po ruke“ a nie je to pre vás ďaleko, pozývame na prvé zahájenie tvorivých dielničiek.

Kde? súkromná ZŠ Waldorfská, budova telocvične, Vihorlatská ul. 10, Bratislava.

Kedy? 20.11.2007 - utorok. **Začíname:** 16.00 - 20.00 hod.

Čo potrebujete? Veľa fantázie, šikovné ruky (alebo asistenta) a kopu dobrej nálady. (Kto nemá asistenta, nech príde tiež, my sa o neho „postaráme“.)

Spolu budeme vytvárať:

a) originálne vianočné pohľadnice, b) sklenený farebný svietnik, c) pekný obraz so zimným motívom

Tešíme sa na vás, Vaša **Lucika**

Zaujímate sa o aktivity a výtvary našich členov

Radi by sme oslovili našich členov, ktorí sa venujú rôznym záujmovým činnostiam pri ktorých aj niečo vyprodukurujú. Napr. výroba rôznych okrasných predmetov z dreva, z kovu, či z iného materiálu. Zaujímajú nás aj iné druhy umeleckého vyžitia ... maľovanie, písanie prózy, básni, rezbárstvo. Práve týmto ľuďom chceme dať možnosť prezentovať svoje výrobky, produkty na našej www.omdvsr.sk a prípadne aj na akciách, ktoré organizuje OMD v SR.

Čakáme na Vaše podnety!

Ako inšpiráciu Vám ponúkame záľubu, či skôr využitie svojich daností sestier Eriky a Mariky Kostových z Kurova. Marika píše rozprávky o zvieratkách, a jej sestra Erika ich nádherne ilustruje.

Ich najnovšiu knižku rozprávok sme predávali na stretnutí členov OMD v Piešťanoch a bol o ňu veľký záujem. Sestry Kostové sme predstavili v predošlých číslach Ozveny.

ŠTATÚT POMOCI

Organizácie muskulárnych dystrofikov v SR z verejnej zbierky „Deň belasého motýľa

Výťažok z verejnej zbierky organizovanej OMD v SR je možné použiť na účely, ktoré povolilo MV SR v rozhodnutí o povolení verejnej zbierky.

V súlade so zameraním organizácie je cieľom verejnej zbierky pomoc ľuďom s nervovosvalovými ochoreniami, ktorí sú v dôsledku týchto ochorení odkázaní na používanie zložitých pomôcok alebo prístrojov.

Sociálnu pomoc z verejnej zbierky je možné poskytovať iba členom OMD, ktorí majú nejaký druh nervovosvalového ochorenia, prípadne, ktorí majú ochorenie, ktoré je dôsledkami veľmi podobné nervovosvalovým ochoreniam a spôsobuje imobilitu.

Výnimočne je možné podporiť žiadateľa pri doplatení nákladov za úpravu bytu s cieľom odstrániť jeho bariéry, taktiež na zakúpenie lieku, ktorý podstatne zlepšuje zdravotný stav žiadateľa.

Sociálna pomoc z verejnej zbierky sa poskytuje vtedy, keď financie na žiadaný účel neposkytuje štát, prípadne poskytuje ale iba časť. Členovia OMD môžu žiadať o sociálnu pomoc na tieto účely:

a) úhrada kompenzačnej pomôcky alebo jej doplatku

- najmä kompenzačné pomôcky pre imobilných členov OMD, ktorí sú odkázaní na polohovacie posteľe, dýchacie prístroje, odsávačky hlienu, ambuvaky, zdravotnícky materiál potrebný pri používaní týchto pomôcok alebo ktorý potrebujú tracheotomizovaní pacienti a iné pomôcky nehradené v plnej výške poisťovňou
- za kompenzačné pomôcky sa považujú aj tie pomôcky, ktoré zlepšujú zdravotný stav a funkčnosť človeka s postihnutím, prednosť však majú kompenzačné pomôcky zlepšujúce mobilitu a zachraňujúce život
- o výške podpory rozhodujú členovia VV po vzájomnej konzultácii a zvážení všetkých okolností žiadosti
- v prípade, že pomôcku priznanú pomôcku je potrebné dopraviť k žiadateľovi, náklady na dopravu nie sú súčasťou nákladov na pomôcku

b) úprava bytu - pomoc pri dohradení nákladov pri debarierizácii bytu, ak člen OMD nemá dostatok financií potrebných na doplatenie úhrady

- maximálne do výšky 7.000 Sk, ak je doplatok občana nižší, potom suma, ktorú tvorí doplatok

c) lieky - ktoré nehradí zdravotná poisťovňa - sú predpísané odborným

lekárom a ich užívanie vedie k podstatnému zlepšeniu zdravotného stavu – za lieky sa nepovažujú vitamíny.

K **písomnej žiadosti**, kde žiadateľ opíše v stručnosti svoju situáciu je potrebné priložiť:

- **doklady o príjme žiadateľa** - ak je poberateľom peňažného príspevku na zvýšené výdavky z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny - Odbor sociálnych vecí, stačí kópia rozhodnutia,
- **zoznam nadácií a organizácií, ktoré boli v tejto veci oslovené**,
- ak už niektoré nadácie prisľúbili pomoc, potom je potrebné uviesť, **koľko žiadateľ získal z iných zdrojov a dokladovať tieto skutočnosti** (napr. rozhodnutia z ÚPSVR, dary od iných nadácií a pod.),
- **doklad o cene pomôcky alebo inej skutočnosti**, vo forme predfaktúry alebo faktúry,
- ak žiadateľ má vlastný účet, v žiadosti uvedie **číslo účtu** a priloží kópiu kartičky k účtu.

Sociálnu odkázanosť na peňažnú pomoc bude žiadateľ dokladovať príjmom. Ak je poberateľom. Hranica príjmu žiadateľa je 3-násobok životného minima pre jedného člena rodiny.

V odôvodnených prípadoch, podľa charakteru žiadosti môžu členovia VV rozhodnúť aj o poskytnutí sociálnej pomoci žiadateľovi, ktorý prekračuje príjmom 3-násobok životného minima.

Výkonný výbor rozhoduje o žiadostiach na základe štatútu a posúdenia celkovej situácie člena OMD v SR. Základným pravidlom na rozhodnutie o poskytnutí pomoci pre člena je Štatút pomoci.

O žiadostiach rozhoduje Výkonný výbor na zasadnutí alebo hlasovaním per rollam.

Zmena Štatútu pomoci bola schválená za zasadnutí VV OMD v SR, 2. 12. 2006

Vítame nových členov

Filip Rudolf ml., Kopčany, Ištók Marcel, Handlová, Ištók Gustáv, Handlová, Osvald Peter, Bratislava, Čeliga Ladislav, Bratislava, Papánková Katarína, Malinovo, Kundrát Pavol, Košice, Dobrotková Miroslava, Bratislava, Benčat Martin, Pezinok

Informácie o prijímaní nových členov získate na našej stránke www.omdvsr.sk, kde je k dispozícii aj prihláška za člena OMD, prípadne telefonicky.

Pozvánka

**ŠK TZP Hlohovec Vás pozýva 8. decembra 2007 o 18.00 hod.
na Fraštacké stretnutie vozíčkarov a ich priateľov.
Uskutoční sa v hlohoveckom Kultúrnom dome na Pribínovej ulici.**

Krížovky

Spomedzi správnych lúštitel'ov sme vyžrebovali šiestich, ktorým posielame hodnotné knihy:

Erika Kostová, Margita Černická, Helena Antalová, Ján Budinský, Eva Červenková

Lúštite a posielajte naďalej.

Špeciálna cena za krížovky

Máriu Miklušovský

Máriu pár dní potom, ako nám poslal správne znenie tajničiek, zomrel. Knihu posielame jeho mamine.

Zapožičiavanie magnetoreapeutického prístroja

Naším členom zapožičiavame magnetoterapeutický prístroj za poplatok 10 Sk na deň na obdobie jedného mesiaca na základe Zmluvy o zapožičaní. Záujemcovia, hláste sa na telefónnych číslach: 02/4341 1686, 4341 0474 alebo písomne: OMD v SR, Banšelova 4, 821 04 Bratislava.

Darujeme

Novú podušku do vozíka zn. JAY - Basic, 48 x 45 cm

Ponuka asistencie:

Alexandra Popovičová, Banská Bystrica
Eva Triebelová, 45r., Námestovo, vodička
Mgr. Michal Petrikovic, Topoľčany
(kontakty sú v OMD v SR)

Opustili nás

9. 6. 2007, Anton Garaj (55r.) z Novej Bane
30. 8. 2007, Eleonóra Dubcová (46r.) z Lazian
30. 8. 2007, Oto Pataky (71r.) z Filákova
9. 9. 2007, Máriu Miklušovský (21r.) z Rožňavy
19. 9. 2007, Štefan Vozár (42r.) z Banskej Bystrice
20.10. 2007, Peter Hrašný (21r.) zo Starej Turej

Organizácie podporujúce ľudí so zdravotným postihnutím, ktoré prispievajú na kompenzačné pomôcky:

Ak potrebujete získať finančné prostriedky na doplatenie kompenzačných pomôcok, uvádzame adresy na nadácie, ktoré Vám môžu na základe písomnej žiadosti vyhovieť.

Dobré rady pri oslovovaní nadácií:

- organizáciu oslovujte vždy písomnou žiadosťou , v ktorej stručne opíšete svoj problém
- ku žiadosti priložte doklady, ktorými môžete potvrdiť svoje tvrdenia, napr.: od lekára o diagnóze, kópie posudku z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, kópie rozhodnutí, kópie predfaktúr (ak žiadate o pomôcky),
- dokladujte svoju príjmovú situáciu
- ak ste oslovili aj iné nadácie ktoré prisľúbili čiastočnú pomoc, napíšte to do žiadosti aj s prisľúbenými sumami
- ak potrebujete získať vyššiu čiastku, je lepšie „poskladať“ pomoc z viacerých zdrojov

- Pre deti: (do 26 rokov)

Detský fond SR - Konto Bariéry, Západná 2, 821 02 Bratislava, Tel.: 02/4333 7825, 4342 1634

- Pre deti aj pre dospelých:

„Charitatívny fond LION“ SOCIA - Nadácia pre podporu sociálnych zmien

Legionárska 13, 831 04 Bratislava, Tel/fax: 02/5564 5214, 5564 5215

e-mail.: petijova@socia.sk, www.socia.sk

Konto NÁDEJE, Slovenská televízia, Mlynská dolina, 845 45 Bratislava

Humanitná nadácia zdravotne postihnutých, Poliklinika Tehelná, Tehelná ul. 26, 831 03 BA 3, Tel/Fax/záznam: 02/ 4445 1720, e-mail: nadacia@inmail.sk, nadacia@slovanet.sk,

Nadácia PENTA, Križkova 9, 811 04 Bratislava, Tel.: 02/5778 8191, www.nadaciapenta.sk

Nadácia Markíza, Bratislavská 1/A, 841 06 Bratislava, Tel.: 02/6827 4111

EXIMBANKA, Groslingova 1, 813 50 Bratislava

Nadácia J&T, Lamačská cesta 3, 841 04 Bratislava, tel.: +421 259 418 416

Odb. pracovníčka Nadácie J&T, Alena Vasovčáková,, nadaciaj@jtfg.sk, www.nadaciajt.sk

- Iba pre dospelých:

Asociácia organizácií zdravotne postihnutých osôb (AOZPO) - Slovensko bez bariér

Benediktiho 5, 811 05 Bratislava, Tel.: 02/5244 4119, e-mail: aozpo@stonline.sk

Nadačný fond Slovak Telecom podporí individuálne žiadosti osôb so zdravotným postihnutím

Názov grantu: „Prístup k informáciám pre znevýhodnených“

CIEĽ PROGRAMU

Zlepšiť prístup k informáciám zdravotne znevýhodneným deťom, mladým ľuďom a osobám, ktoré sa o nich starajú.

ČO MÔŽE BYŤ PODPORENÉ

Žiadosti by mali byť zamerané na nákup kompenzačných pomôcok uľahčujúcich prístup k informáciám zdravotne znevýhodneným deťom, mladým ľuďom a osobám, ktoré sa priamo o nich starajú alebo sa na tejto starostlivosti podieľajú.

Podporíme nákup kompenzačných pomôcok súvisiacich s informačno-komunikačnými technológiami (zariadenia, technológie alebo služby). Využitie daných pomôcok musí byť priamo spojené so získavaním informácií súvisiacich so vzdelávaním, výchovou a zamestnaním a s potenciálom pre dlhodobejšie využitie.

Podporené **nebudú** žiadosti o:

- nákup pomôcok, ktoré žiadateľovi môže uhradiť (častočne alebo v plnej výške) poisťovňa prípadne ÚPSVaR;
- spätné preplatenie už zakúpených pomôcok;
- vzdelávacie programy a školenia.

KTO MÔŽE POŽIADAŤ O PRÍSPEVOK

O podporu môžu požiadať:

- a) Zdravotne znevýhodnené fyzické osoby, ktoré sa priamo podieľajú na starostlivosti o deti a mladých ľudí.
- b) Fyzické osoby, ktoré sa priamo podieľajú na starostlivosti o zdravotne znevýhodnené deti a mladých ľudí.
- c) Fyzické osoby - zdravotne znevýhodnení mladí ľudia (od 18 do 30 rokov).

AKÁ ČIASTKA JE K DISPOZÍCII

Maximálna čiastka, o ktorú je možné požiadať je **20 000 Sk**.

KEDY ŽIADAŤ O GRANT

Uzávierka pre prijímanie žiadostí o príspevok je **priebežná**. Žiadosti budú vybavované v poradí, v akom budú doručené v rámci daného mesiaca.

KRITÉRIÁ HODNOTENIA PROJEKTOV

Predkladané žiadosti budú hodnotené Hodnotiacou komisiou na základe nasledujúcich kritérií:

- súlad žiadosti s tematickým vymedzením témy
- reálnosť potreby (východisková situácia)
- prínos pre žiadateľa
- potenciálny prínos daru pre širšie okolie žiadateľa (rodina, komunita...).

PODMIENKY ŽIADOSTI O PRÍSPEVOK

- Žiadosť je potrebné podať na predpísanom formulári - nájdete ho na www.fondst.sk alebo priamo v Nadácii Intenda.
- Žiadosť musí byť zaslaná v 1 origináli na adresu Nadácia Intenda, Pražská 11, 811 04 Bratislava.
- K žiadosti je potrebné priložiť:
- kópiu občianskeho preukazu žiadateľa;
- kópiu preukazu zdravotne postihnutého občana príp. kópiu potvrdenia o zdravotnom postihnutí od okresného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny;
- v prípade, že je žiadateľom fyzická osoba, ktorá sa priamo podieľa na starostlivosti o zdravotne znevýhodnené deti a mladých ľudí, je potrebné doložiť kópiu preukazu zdravotne postihnutého dieťaťa príp. kópiu potvrdenia o zdravotnom postihnutí od okresného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.
- Jednotlivé prílohy nemusia byť notársky overené. Žiadosť musí obsahovať všetky požadované prílohy.
- Materiály, ktoré zaslané do Nadácie Intenda, sa žiadateľom nevracajú.
- Informáciu o výsledku rozhodovania dostanete poštou v priebehu nasledujúceho mesiaca po podaní žiadosti.

PROCES POSUDZOVANIA

Proces posudzovania podaných žiadostí je trojstupňový:

1. **odporúčanie programovej koordinátorky** - programová koordinátorka hodnotí, či žiadosť spĺňa technické kritériá (kompletná žiadosť, prílohy),
2. **odporúčanie Hodnotiacej komisie** - Hodnotiaca komisia posudzuje žiadosť podľa špecifických kritérií. Hodnotiacu komisiu tvoria nezávislí odborníci z oblasti zdravotne postihnutých. Hodnotiaca komisia odporúča, či podporiť projekt bez výhrad, podporiť ho s podmienkou alebo ho vôbec nepodporiť, **rozhodnutie Programového výboru Nadačného fondu Slovak Telekom** - Programový výbor zložený zo zástupcov spoločnosti Slovak Telekom a Nadácie Intenda rozhoduje o podpore projektov na základe stanoviska Hodnotiacej komisie

KONTAKT

Nadácia Intenda, Pražská 11, 811 04 Bratislava, <http://www.fondst.sk>,
Zuzana Behrliková, programová koordinátorka, tel. č.: 02/ 57 29 79 02, e-mail:
fondst@intenda.sk

Registračná povinnosť osobných asistentov

Podľa zákona o správe daní a poplatkov je aj osobný asistent povinný zaregistrovať sa u svojho správcu dane (na daňovom úrade miestne príslušnom). Osobný asistent je povinný zaregistrovať sa do 30 dní od podpisu zmluvy o výkone osobnej asistencie. Daňový úrad pridelí zaregistrovanému daňovému subjektu (osobnému asistentovi) identifikačné číslo a o vykonanej registrácii vydá osvedčenie. Registrácia sa predkladá správcovi dane na predpísanom tlačíve. Registrácia sa dá vybaviť aj písomnou formou. Stačí zaslať poštou vyplnené registračné tlačivo, kópiu zmluvy s užívateľom osobnej asistencie. Daňový úrad obratom zašle daňové identifikačné číslo. (viac info v OMD).

Ponúkame priestor na reklamu

Časopis Ozvena vydáva občianske združenie Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR ako štvrťročník v náklade 2.000 ks. Distribuuje sa svojim členom, neurologickým ambulanciami na Slovensku, Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, všetkým médiám, partnerom... atď.

V časopise OZVENA ponúkame možnosť zverejniť a spropagovať činnosť, produkty alebo služby rôznym podnikateľským subjektom a firmám. Vzhľadom na hlavnú cieľovú skupinu časopisu - čitateľov so svalovou dystrofiou alebo iným nervovosvalovým ochorením, teda ľudí s ťažkým a veľmi ťažkým zdravotným postihnutím je táto možnosť reklamy zaujímavá osobitne pre firmy, ktoré ponúkajú kompenzačné pomôcky, firmy, ktoré poskytujú prepravné služby prispôbosené osobám na vozíku, firmy, ktoré distribuujú dýchacie prístroje a oxygenátori, farmaceutické spoločnosti a firmy, ktoré vyrábajú podporné vitamíny alebo výživové prípravky odporúčané pre ľudí s NSO (Koenzým Q 10, Karnitín, vitamín E a pod). Ďalej priestor v OZVENE na zviditeľnenie svojej činnosti môže byť zaujímavý aj pre bankové subjekty, ktoré ponúkajú špeciálne bankové produkty (napr. zvýhodnené vedenie účtu pre poberateľov invalidných dôchodkov) alebo služby pre osoby so zdravotným postihnutím.

Zadanie reklamy do časopisu OZVENA však predstavuje aj sp#sob ako podnikateľský sektor môže podporiť naše občianske združenie, jeho ciele a činnosť.

Farebná reklama na obale Ozveny:

Prvá - titulná strana

Vyhradený priestor na titulnej strane Ozveny na umiestnenie reklamy je dolná časť strany v maximálnom rozmere 14,5 x 3 cm = 43,5 cm² - cena: 3 000,- Sk. Pri menších reklamách je cena za uverejnenie 70,- Sk za 1 cm².

Druhá a tretia - vnútorná strana obalu

Reklama na celú stranu môže mať maximálny rozmer 14,5 x 20,5 cm = 297,25 cm² - cena: 8 900 Sk.

Pri menších reklamách je cena 30,- Sk za 1cm².

Záujemcov pritom upozorňujeme, že v prípade neobsadenia celej strany reklamou ostatná časť bude využitá na uverejnenie bežných informácií OMD v SR.

Štvrtá - posledná strana obalu a celej Ozveny

Reklama na celú stranu môže mať maximálny rozmer 14,5 x 20,5 cm = 297,25 cm² - cena: 14 000,- Sk.

Pri menších reklamách je cena 50,- Sk za 1cm².

Čiernobiela reklama na obale Ozveny:

Druhá a tretia - vnútorná strana obalu

Reklama na celú stranu môže mať maximálny rozmer 14,5 x 20,5 cm = 297,25 cm² - cena: 4 000,- Sk

Pri menších reklamách je cena 15,- Sk za 1cm².

Záujemcov pritom upozorňujeme, že v prípade neobsadenia celej strany reklamou ostatná časť bude využitá na uverejnenie bežných informácií OMD v SR.

Farebná reklama na bežných stránkach Ozveny:

Reklama na celú stranu môže mať maximálny rozmer 14,5 x 20,5 cm = 297,25 cm² - cena: 6.900 Sk.

Záujemcov pritom upozorňujeme, že v prípade neobsadenia celej strany reklamou ostatná časť bude využitá na uverejnenie bežných informácií OMD v SR.

Čiernobiela reklama na bežných stranách - Ozveny:

Reklama na celú stranu môže mať maximálny rozmer 14,5 x 20,5 cm = 297,25 cm² - cena: 2 900,- Sk.

Pri menších reklamách je cena 10,- Sk za 1cm².

Záujemcov pritom upozorňujeme, že v prípade neobsadenia celej strany reklamou ostatná časť bude využitá na uverejnenie bežných článkov a informácií.

Cenník vkladačiek - letáčikov sa určí na základe osobitnej dohody s objednávateľom.

Pri opakovanom uverejnení poskytujeme zľavy z ceny reklamy, ktoré určíme pri osobnom jednaní v závislosti od počtu uverejnenia. Uvedené ceny môžu byť upravené aj v iných prípadoch, hlavne ak obsah reklamy je v súlade s cieľmi občianskeho združenia OMD v SR.

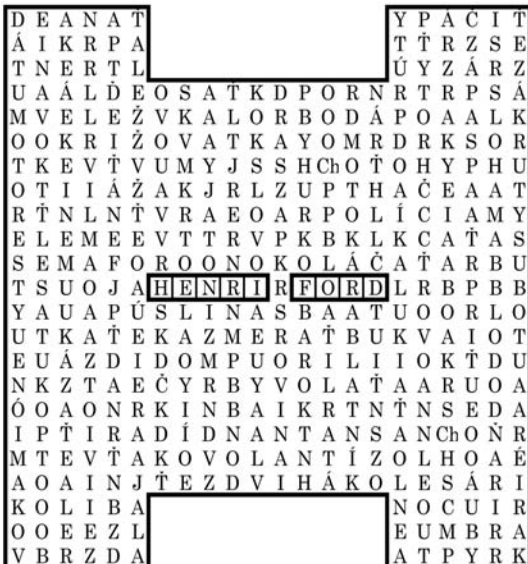

Fotografie z letných táborov

Prekážky sú tie strašné veci, ktoré vidíme, ... Henry Ford
 Dokončenie citátu je v tajničke osemsmierovky. Má 36písmen.

ANCHOR, AUTOBUSY, AZIAT,
 BAROK, BLATNÍK, BLIKAŤ,
 BRZDA, BUKVA, BYVOL, DACIA,
 DÁTUM, DEANA, DOBRO, DORÁSTĚ, DOTYK,
 DUSNO, FABIA, HOTEL, HROTY, CHMÁRY,
 INOTAJ, INTRAVILÁN, KAMIÓN, KANTÁTY,
 KARIÉRA, KLAMÁŤ, KOBRA, KOLÁČ,
 KOLESÁRI, KOLIBA, KOPEC, KORBA, KOREŇ,
 KOVANIE, KRÍŽOVATKA, KRYPTA, KULAK,
 KUŽELE, LOKAJ, MAKOV, MIERENIE, MOPEDY,
 MOTOKÁRA, MOTORESTY, MYKAŤ, NEHODA,
 ODBORA, OBRACAŤ, OBRUBNÍK, ODO DŇA,
 ODRAZKA, ODROČIŤ, OKRUHY, OŽIVIŤ, PAČIŤ,
 PAROH, PARTA, POKUTA, POLAROID, POLÍCIA,
 PORYV, VETRA, POVIŤ, PRÁSK, PRÁVO,
 PRIDANIE, PRÚTY, RIADENIE, ROVINA,
 ROZHODNÚŤ, RUSLANA, SAMBA, SEMAFOR,
 SLINA, SLNIŤ, SLOHA, SLOVO, UBRÁŤ, UKÁZAŤ,
 UMBRA, UMENIE, UTKAŤ, VATRA, VILMA,
 VODIČI, VOJAK, VOLANT, VOLIŤ, ZÁKRUTY,
 ZÁPAS, ZDVIHÁK, ZLOMY, ZMERAŤ, ZORAŤ,
 ZRAKY, ZRÁZY, ŽELAŤ, ŽUVAŤ

Máločo tak dráždi ... Norbert Frýd

Dokončenie citátu je v tajničke osemsmierovky. Má 21 písmen.

AORTA, BAGRE,
 BALÓN, BEDÁKAŤ,
 BEŤÁR, BORINA,
 BOZKY, BRÁZDA, CVAKANIE, ČAKANIE,
 ČERVÍK, ČÍSLA, DANKO, DANUBE, DIÉTKA,
 DOJKA, DOKONALOSŤ, DOROTKA,
 DOSTOJ, ĐURKO, EBENY, FABRIKANT,
 FARBA, FINTA, FIONA, FOTKA, GOTIKA,
 GRÉTKA, GULAG, IHLAN, KAROL, KLANY,
 KLARINET, KLIATĚ, KLÍČEK, KOČÍK, KÓLIA,
 KOMODY, KONKURENT, KRIAK, KROKETA,
 LEPOK, LOANA, LOĐKA, MOTOR, NITKA,
 OBRODENIE, OBRUČ, OKOPAŤ, OKTÁVA,
 ORODOVANIE, OTÁZKA, PANNA, PATKA,
 PEKÁR, PONUKA, PORTRÉTOVAŤ,
 POTKANIA DIERA, PRIAŤ, PRIOR, PSIČA,
 RÁDIÁ, RADKA, RACHOT, RAPORT, RENTA,
 ROZTOK, SADRA, SERVER, SCHRÁNKA,
 SILÁCI, SPRÁVA, STANOVY, ŠANCA,
 TULÁCI, UBRÝZGAŤ, VAJÍČKA, VIAGRA,
 VINÁR, VODKA, ZDARY, ZLIAŤ, ZOOLÓGIA,
 ZRIEDIŤ, ZRKADLIŤ, ŽIRAFÁ

